

ქვემოთნა სსსრ

სათეატრო სალიტერატ. ჟურნალი

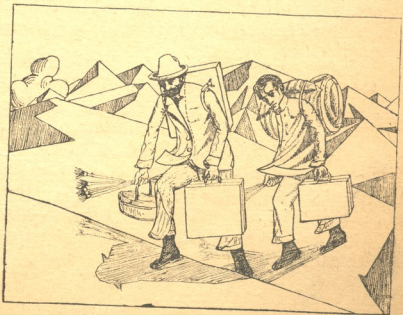
ფასი 25 კაპ. დეკემბრის 28 1924 წ. № 20 (23)

ქართულ სახიობას წარსულიდან

ს. ხვიციანიძე (გოგოლაშვილი)
არსენა (ალ. ყაზბეგისა)
(ვარდაცვალებიდან სამი წლის შესრულების გამო)

ჩვენი მხატვრები

თიბენი კავკასიონის მთებზე 1924 წ. ზაფხულში.
ირაკლი: მამა, დავილაღე, ველარ მოედვიარ, ქარია!
მოხე: მალე მივალთ, შვილო, ცოტა დავერჩა—სულ რეა
ცხრა მთა-თა გვაქვს დახასიალოლი

სახელმძღვანელო:

მეთაური: ა) ერთი ხელმძღვანელი; ბ) ხალხურ სიმღერებისთვის;

იხ. ვარაზაშვილი—საქმე, რომელსაც დაუყოვნებლივ უნდა მოგვარდეს;

თემატრი:

მარმარელი—ეროვნული თეატრისთვის;

კუნსიღვა—თეატრი და სოფლის გლეხობა;

ის.—მოლაპარაკე კინო-ფილმი და თეატრის ბედი;

ევ. ნოზაძე—პროვინციის თეატრი;

სათეატრო მიმოხილვა—რეც. ნიუები;

მეჩუქსთმომობა და მოწაიბა:

ზ. კიქინაძე—ქართულ ჩუქურთმისა და მიზაიკის ისტორიდან;

გოგერა—გაჭრები;

კ. რატიშვილი—პიზნი რემოლიუციას;

ა. ახნაზარუი—ნაწყვეტი (ლერმანტოვისა);

ეთიმ-გურჯი—* ლექსი.

ბიოგრაფია, დახასიათება და მოგონებანი:

ვ. ბ.—ხალხური მწერალი ეთიმ-გურჯი;

ვ. ძიძიგური—დაბა სოფლის მოღვაწენი: ექ. პ. ი. ჩხიკვიშვილი;

სოფ. მგალობლიშვილი—ჩემი თავგადასავალი;

კ. თავართქილაძე—როგორ დაიკრძალა ეგ. ნინოშვილი;

მეშუა ნიკო ასლამაზიშვილი—დავიწყებული პოეტის საფლავი;

მწიგნობრობა:

პ. მირიანაშვილის ახალი სამუსიკო პიესები;

სად რა ქმთდება, მინ რას აქმთდებ?

მეთვალყურე—ქ. თელავის მუშათა კლუბი;

მიიღება 1925 წლის ხელის მოწერა

სამხატვრო-სათეატრო-სახელოვნო სურათებიან უზრუნველ

„თეატრი და ცხოვრება“-ზე

1910 წ.

XV წელიწადი გამოცემისა XV

1925 წ.

სარედაქციო კოლეგიის პასუხისმგებლობით და საუკეთესო თანამშრომელთა მონაწილეობით

იუზორისტულ განყოფილებით

„თეატრი და ცხოვრება“-ს წლიური ხელისმომწერი მიიღებან: ყოველკვირა უზრუნველ „თეატრი და ცხოვრება“-ს, სულ 52 №-ს წლის განმავლობაში, ხოლო ყოველ საუ თვეში ერთჯერ უფასო პრემიას—წელიწადში ოთხ წიგნს „ცხოვრების სარკე“. რომელშიაც დაბეჭდილი იქნება სარედაქციო კლასიკური და თანამედროვე რჩეული პიესები.

ვისაც ვსურს მომავალ 1925 წ. განმავლობაში უფრ. „თეატრი და ცხოვრება“ და პრემია „ცხოვრების სარკე“ მიიღოს, იანერის გასვლამდე უნდა მოაწეროს ხელი, რათა ვიცოდეთ რამდენი წიგნი გამოვცეთ,—საპრემიო კრებული მხოლოდ ხელისმომწერთათვის დაიბეჭდება:

„ცხოვრების სარკე“ ცალკე განსაყიდათ არ გამოვა.

„თეატრი და ცხოვრება“ გაგზავნით, ოთხივე დამატებით, ელირება წლიურად—10 მან., ხელის მოსაწერი ფულის შემოტანა ნაწილ-ნაწილად შეიძლება: ხელის მოწერის დროს—3 მ., აპრილის 1-ისთვის—2 მ., მაკათვის 1-ისთვის 2 მან., ოქტომბრისთვის 1-ისთვის—3 მან., თითო № 25 კ. ხელის მოწერა მიიღება რედაქციაში (ტფილისი, სასახლის ქ. № 5, მეორე სართული,—შესავალი—ძველი ქართული თეატრის (ახალი კლუბის) მხრივ. მისამართი ფოსტით: ტფილისი, სასახლის ქ. № 5, რედ. „თეატრი და ცხოვრება“—იოსებ იმედაშვილს. რედაქცია ღიაა: დღით 9—3 ს., ნაშუადღევს 5—7 ს.

პასუხისმგებელი ხელმძღვანელი: სარედაქციო კოლეგია.

რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ იმედაშვილი.

1910—1924

წელიწადი XIV

№ 20 (23)

ფასი 25 კაპ.

„თეატრი და სცენა“
 ყოველკვირეული სურათებისა
 ეურნალი.
 რედქციის მისამართი: ყოფ. ქარ-
 თული თეატრი —სახლის ქ. № 5,
 „ახალ კლუბი“ ს. ხეოში.
 ფოსტით: ტფილისი, რედაქცია
 „თეატრი და სცენა“,
 იოსებ იმედაშვილს.

თეატრი, პოეზია, მუსიკა, მხატვრობა, მანკაჟები, სიუჟეტოლოგია, სცენა

დაარსდა 1910 წ.

დეკემბრის 28

გამოცემა 1924 წ.

ერთი ხუთთვიანი

ჩვენი ჟურნალის არსებობის ერთი ხუთმეტყუ-
ლი წელი ამ ნომრით ბოლოვდება.

ხუთმეტი წლის განმავლობაში ბევრი ვი-
ვალაზა გადავხედა, მაგრამ მინც დღემდე მოვალ-
წივით.

რა იყო ჩვენი ჟურნალის მიზანი?

ამას ყველა იცნობს, ვისაც ჩვენის ჟურნალის
ერთი ნომერი მინც ვადაფურცლავს.

ჩვენი მრწამსი, ჩვენი მოქმედების ძირითადი დე-
ბულება იყო საერთოდ ხელოვნების და კერძოდ ჩე-
ნი თეატრის —უმთავრესად ხალხურ და დაბა-სოფ-
ლის თეატრების —სამსახური, ხელოვნების ცხოვრე-
ბასთან დაკავშირება, მშრომელი ხალხის ხელოვნე-
ბით გათვითცნობიერება.

როგორ ვასრულებდით ამას, მკითხველმა იცის.

ჩვენი სასტენო ხელოვნება თითქმის ყველგან
ძლიერ მოიკოტუნდა. ჯერ დღეს რა არის, დღეს,
როდესაც ჩვენში გაჩნდა თეატრის მრავალსახეობა,
რომ ამ ათი-ხუთმეტი წლის წინად რა ყოფილიყო.

მიუხედავად ამისა, ჩვენ ყოველთვის მალა გვე-
ჭირა ხელოვნების წმინდა ალაში და მისით მშრომე-
ლი ხალხის გულსა და სულს ნეტარი მომეფლისავენ
მიეუთითებდით.

ამ ხუთმეტი წლის განმავლობაში არა ერთი და
ორი ნიჭიერი მწერალი გამოხარდა ჩვენმა ჟურნალ-
მა, არა ერთსა და ორსა ასეულს გაუღვია გულში
ხელოვნების სიყვარულის ცეცხლი და თვითგანვითარ-
ების უნარი, არა ერთი და ორი ათასეული მდაბიო
მკითხველი შესძინა სამშობლო მწიგნობრობას.

ვკმენით, რაც შეგვიძლო. ამ ჩვენი დიდი საქმის
და წმინდა მიზნის განხორციელებაში გვემარებოდა

ერთის მხრივ მკითხველი, მეორეს მხრივ უნდა გარ-
თანამშრომელი და მესამეს მხრივ ფართე საზოგადოე-
ბა, ნივთიერი წვლილით.

ჩვენ იმედი გვაქვს, მომავალშიაც ასევე იქნება.
ვიცი, ჯერ კიდევ მძიმეა ჩვენი მომავალი სა-
მუშაო, მაგრამ საქმის სიყვარული ყოველივე და-
ბრკოლებას გადალევინებს.

და ჩვენ გვწამს, მთელი მშრომელი ხალხი, ვი-
საც რამდენ უღირს მშობლიური ხელოვნება, მარადის
ჩვენთან იქნება. ჩვენ გვწამს, რომ თანამშრომელი
ჩვეულებრივი უნდა გარბოვით და მკითხველი ჩვეული
სიყვარულით კვლავ ზურგს გაგვიმარებენ და მუ-
შაობის ხალხის გაგვიორკეცებენ.

ხალხური სიღვაძეობისთვის

ოც-ოცდაათ წელიწადზე მეტია ხალხურ სიმ-
ღვრების შეკრება-გადაღებისთვის ლაბარაკია. თითო-
ორიოჯამ დაიწყო კიდევ შეკრება-ჩაწერვა. მაგრამ
ყოველივე ამას ან შემთხვევითი ხასიათი ჰქონდა, ან
შემოსავლის აღების სურვილი. მართალია ამ საქმეს
ჰყავდნენ იდეურად გატაცებულნი პირნიც (მაგ. ლა-
ლო აღნიშვლილი, ფ. ქარბიძე, ი. რატილი, ნ. სულ-
ხანიშვილი, კავსაძენი, ჩაღლიშვილი, ძუკუ ლოლუა
და სხვ.), მაგრამ მათ გატაცებულ მუშაობასაც ხევი-
ვერ დაეღა ჩვენი საზოგადოების გულცივიობის მი-
ზეხით.

ძუკუ ლოლუამ, როგორც უკვე აღვნიშნეთ,
ძლიერ დიდი საქმე განიზრახა: კონფერენციის მოწე-
ვევა ამ საშვილიშვილო საქმის მოსაგვარებლად, მაგ-
რამ ესეც უკუხს ვანუხორციელებულ ოცნებათ ჩაპ-
ყვა სამარეს.

ამ ყამად ჯერ კიდევ გვეყვანან ნამდვილი ხალ-

ხური მომღერლები, მაგრამ ჩენი დაუდევრობით ლაპის მათი ხმაც, სიმღერის კოლოც, სამუდამოთ დაეკარგას ჩვენს შთამომავლობას.

სხვა თუ არა, ნუ თუ ის მაინც ვერ უნდა შევიძლოთ, გრამაფონის ფირფიტებზე გადავიღოთ მართაობის მღერის გუნდის რჩეული სიმღერები, თვით მაროს, კწი გვეგუქორის, კახაძეთა, ჩავლია შვილის გუნდების, გურიის და კახელ სხვადასხვა მომღერლის სიმღერები? ამ მომღერლებში ჯერ კიდევ ბევრი, ჩენი ზე-ჩვეულების დამახასიათებელი, სიმღერაა დაცული, რომელითა გადაღება-ჩაწერვა ჩვენს ახლად აღორძინებულს საოპერო დარგს დაუფასებელ სამსახურს გაუწევს.

ახალგაზრდა მუსიკოსთა საზოგადოებას განუხრახნავს ეს საქმე, მაგრამ განზრახვა ერთია, შესრულება მეორე.

საჭიროა ამ საგანს დაუყოვნებლივ მიექცეს სათანადო ყურადღება: ძუკუს ოცნება უეჭველად უნდა განზორციელდეს, — მთელი საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში დარჩენილ ძველ მომღერალთა სიმღერები გავვიღოთ ადგილობრივ და არა გამოწვევით, დამწეიდებულ პირობებში, მიუდგომლად, საქმის სიყვარულით და არა ანგარებით.

ამას დაყოვნება არ გამოადგება.

მ ა ზ რ ე ბ ი

ძამო, ნისია რა სწნდისო, ნალზე ვივაჭროთ, წესი ისე.

ფილო ტაბატაძე და სოსე დათუნაშვილი კარგი მიჯნალები და კარგი მგობრებიც იყვნენ. ლხინსა და ჭირში ერთმეორეს გვერდში უდგნენ, გულით დანდობილი იყვნენ ერთმანეთზე და სამუშაო იქნებოდა, თუ რაიმე მოს გებოდა საქმე, უერთმანეთოდ ხელს არ მოჰკიდებდნენ და ნაშოვნ-ნააოიარის ძმურად იყოფდნენ.

ერთი სიტყვით, კარგი ბიჭები იყვნენ: სოფელიც კარგი თვალით უყურებდა და ესენიც სოფელს უკან არაფერში არ ჩამორჩებოდნენ ხოლმე.

ფილო და სოსე დღეობებშიაც ერთად დადიოდნენ და ბევრჯერ კარგი დროც გაუტარებიათ. მცხეთობაზედაც ყოველან, გორიჯგობრბაც რ. მდინჯერემ უნახავთ.

თვით მათი სოფლი მართლმას დღესასწაულობდა და ყოველწლივ ბორობის ხეობის სოფლებიდან მთა წყვებობა ხოლმე ხალხი სალოცავად, სალხენად და დროს გასატარებლად.

მთელი სოფელი, ქალი თუ კაცი ამ დღისათვის ემზადებოდა და მორთულ-მიკაზულნი, მზიარული გამოფინებოდა დღეობაზე.

ყო მზიარება, ცეკვა, თამაში, სიმღერა და ქერვი დაუსრულებული.

თუმცა ამ მდამოში ღვინო არ მოსდიოდათ, ეცნახი არა ჰხარობდა, მაგრამ მედუქნი წამალა თავის დროზე გააჩნდა ხოლმე ღვინოს სოფლის დღეობაზე და ხალხსაც ქვეით უღვიროდ მშობლებზე არ უსდებოდა.

ფილო და სოსე სოფლის რჩეულ ბიჭებში ერთნი ყოველთვის. სიმღერა კარგი იცოდნენ და დროს გატარებაც: ღვინოსაც კარგად მიირთმევდნენ. მედუქნი წამალა მათთვის იმ დღეებში ღმერთი იყო, რადგან თუ წამალა არა, ვინ მ უტანდა საქმიფად ლალიფერ ხილისათურ ღვინოებს!

გაიარა დრომ, ხანმა, არა ერთი და ორი მართობა გადახადეს ფილომ და სოსემ და თანდათან გონებაში ჩავარდნენ.

მიხვდნენ, რომ ხილისთავიდან ღვინის მოტანას არც

ისე დიდი ბიჭობა უნდა, რომ ღვინის კოლოტიდან ჩამოსხმას და გაყიდვას არც ისე დიდი ქუთა უნდა.

ნაუფიქრდნენ ბიჭები ამ საქმეს. რაც დრო მიდიოდა, უფრო და უფრო უჯდებოდათ იგი ქუთაში და ერთხელ, როდესაც მართობა მოახლოებულნი იყო, ფილომ უთხრა სოსეს:

— ბიჭო! ი ჩენი წამალა რომ გაბერილა და დუქანი გულია, მართლა დიდი ვინმე ხომ არა გგონია. რაა, შეილოსა, ქუთით გვეგობია თუ ბიჭობითა? იმდენ ფულს რომ იგებს, რითვინ უნდა მოვიგოს? ვანა ჩვენ კი არ შეგვიძლია, ბიჭო მოვიტანოთ ღვინოები და გავყიდოთ? ჩვენ კი არ შეგვიძლია ფული მოვიგოთ? რითვინ უნდა წაიღოს წამალა? ჩვენზე უფრო უჭირაინი არ იქნება! ჰო და, რას იტყვი, ჰა?

— რა უნდა ვთქვა! მართლმას ამბობ, მე და ჩემმა ღმერთმა. ჩვენ წავიდეთ ხილისთავსა და ჩენი წამალა მშობლებს დავესოთ. აი დედას! რა სიერი იქნება! უფრო კარგ ღვინოსაც მოვიტანო და უფრო იფადაც გავყიდოთ. წავიდეს მეც წამალა და ჩემოს მატყლი! ჰო, მე და ჩემმა ღმერთმა.

ითათბირეს და გადასწყვიტეს. მეორე დღეს ალიონზე ფილო და სოსე ურემზე ისხდნენ, ზედ ცარიელი, მოზრდილი კოლოტა ჰქონდათ და კარგი საგზავს, ჯიშვინი საჭირო ფული, ხოლო ფილოს ქამარზე ერთი ქუსტის უჭირაინი კროყვა ეკიდა.

მიდიოდნენ ბიჭები და ტკბილად ოცნებობდნენ. აი, უკვე დღეობა არის. ხალხი აღარებელი მოსულა. ყველა მზიარულსავე და დროს ატარებს. ფილოს ურემს ჰიანდესასავთ ახვევია ხალხი და ღვინოს თხოვლობს. ფ დოც უსხავს და ასმევს ღვინოს. სოსე კი ფულსა ჰკრეფს. ორივე ოფელში იწურებნან, ხალხს ვეღარ ასდიან.

ჯერ კიდევ კარგად არ შედამებულა, და მათი კოლოტი, ოდესღაც ძალიან გაბერილი და ამაყი, ელა საცოდავად გაბრტყელებული გახდა. სოსეს კი ჯიშვინზე ფულითა აქვს საესე. ითვლის და ვეღარ დაუთვლია იმდენია... სიხარულით თაბრუ იხვევთ და ჯიშვინებს შავრა უჭირენ ხელს—მოგებული ფული არ დაგვეფანტოსო.

წამალოს კი ქვიქვირი ჩამოვარდნია და გაცოფებულ-
დი დათვივით რაღაცას ბურღიდნებენ: ალბად ივინებენ.

ფთობი გულწინად ვადინარბარა.
— აი დედისა რა ოინი იქნება! აი თუ როგორ
გაუქვირდებთ ჩვენ ბიჭებსა: ე რა ჭკუიანი ვინმე ყო-
ფილხართ, საიდან მოიგონეთო!..

ხილდათვე ისე ჩავიდნენ, რომ გზა არც კი წვეშ-
ჩნევიათ,—ისე იყვნენ გათოლნი ამ ოცნებით.

გაიარ-გამოიარეს, ღვინოები დათვალეირეს, ნახეს
ქაწნიკები და რომელიც კარგა ღვინო იყო, იყიდეს.

გავსეს ლამაზად კოლოტი, დაუდეს ურემზე, წედ
თივა გადააფარეს, საიდანაც კოლოტს ოთხი თათი სასა-
ცილოდ ამოეყო, თითონ კი მასპინძელთან მარანში
ჩამოსდნენ და, ცოტა რომ მაღარიჩი გადაჰქარეს, ლამაზად
შეგარბოშდნენ.

დაღმებულს დაუსხდნენ ბიჭები ჟრენს და კამბეჩებმა
ზღაზნით გამოსწიეს თავის სოფლისაკენ.

დღას ერთ წყაროსთან ჩამოხტნენ, პირი გაიგრი-
ლეს და საუზნეს შეეჭანენ, თან მუსაფოზოდნენ.

— ბიჭო სოსე,—უთხრა ფილომ,—კარგი ახლა, ე
ღვინო ხომ მოგვაქვს. ჰო და მივიტანო, რაღა თქმა უნდა.
მერე და, ბიჭო, როგორ უნდა გავყიდოთ?

— იი, ეგ აღარ იცი? —უთხრა სოსემ,—რა დიდი
ამბავი მაგას უნდა, შვილსა! ჩამოვუსხამ ჩარექსა და
ჩამოვათვლეინებ აბაზსა, მორჩა და ვათავდა, აჰ!.

— ეი, შე სულელი, მერე ხომ ყველას ჩარეკა არ
ენდობება, აი რომ გითხრას ვინმემ ერთი დამალვენერეო,
რას იზამ!

— რას ვიზამ? აი ე კრუჟკა აგერ არა მაქვს, ჩამოუ-
სხამ, გადავაკერივინებ და შაურს ჩაიფიხრიალდებ.

— ჰოო, აი გიშველა ღმერთმა! ე კარგათ მოიგონე:
ვისაც უნდა, ჩარეკით მიეცემთ, ვისაც უნდა კრუჟკით
დავაფლევინებთ,—მორჩა და ვათავდა. კარგი... აი გვით,
რამდენი კრუჟკა გამოვა ამ ტივლში და! მერე და იმდენი
შაურები სად უნდა წავიღოთ? ჰაი ჰაი, რა ფული იქნება,
რა ფული. აი თუ გულზე გადასუბნა წიმალიო!

ფილომ სიამაყით გასაძივდა კოლოტს და საუზნით
შენაყრებულს, ცოტა არ იყოს, საღერღელი აეშალა და
ამხანაგს ჰკითხა:

— კარგი ახლა, ე ღვინო ხო გასაყიდათ გვინდა,
არა?

— ჰოო დე, უპასუხა სოსემ.

— მერე და ჩვენთვის სულ ერთი არ არის, ვისაც
მიყვიდით?

— სუ ერთია, მამა.

— ეხლა რო ვინმე მოვიდეს და გითხრას—ღვინო
ჩამომისხიო, ჩამოუსხამ?

— ბიჭო, რატომ არ ჩამოვუსხამ, ფულის საქმე არ
არის! უთხრა სოსემ და მხრები აიჩენა.

— სოსე, მე რო გითხრა ჩამომისხი და ფულს მოგ-
ცემტუო, არ ჩამომისხამ?

— რატო არა, შვილოსა, ფულის საქმე არ არის!

— მამო იცო რა გითხრა, სოსე: აა, ძმოო, ერთი შაუ-
რიანი მაქვს. ამას მოგცემ და ერთი კრუჟკა ჩამომისხი.
რაც მოხდეს, მოხდეს.

— ბიჭო და, რა უნდა მოხდეს?! ფულის საქმე არ
არის!

სოსემ გამაორთვა ფილოს შაჰრიანი, კოლოტს სთხო-
თი გაუსხნა და სახვე კრუჟკა ფილოს გაუწოდა.

ფილომ ღვინო ლაზთანად გადაჰქარა და თან და-
აყოლა;

— იფე, შენი ღმერთისა! ე რა კარგი იყო! აი ეგა-
შენა ღმერთმა!

— შენც ავაშენა,—უპასუხა სოსემ და თავის თავი
მელუქნედ წაერმოიღვირა.

ფიდა რომ სახელოთი ტუჩებს იწმენდა, სოსეს
პირში ნერწყვი ადგა და ღრძილებში კრუჟკა ტული უვლი-
და: ერთი კრუჟკა ღვინო მისთვისაც კარგი იყო.

ის შაურისანი ეხლა სოსეს ჯიბეში იყო. მას ფული
ჰქონდა. მამასადამე, შე ძლო ღვ ნო ყვირდა.

ცოტა ხანს შემდეგ სოსე ფილოს აეტუზა წინ და
კისერმოღრეჯით იუბნებოდა:

— ბიჭო! მამყიდე, შვილოსა ერთი კრუჟკა ღვინო,
რა იქნება!

— რა უნდა იქნეს? ფულის საქმე არ არის! მიატა
ფული და ჩამოგისხა.

ეხლა ფილომ დედაპატრონა კოლოტს, ჩივილი ჯი-
ბეში შაურისანი და სოსეს ერთი კრუჟკა ღვინო გადა-
აკვრევინა.

გაუღდნენ გზას.

ცოტა ხნის შემდეგ ფილოს ისევ მოუნდა ღვინო.
მისცა სოსეს შაურისანი და კიდევ გადაჰქარა.

მერე სოსემ იყიდა ამ შაურისად გადაჰქარა.
და ასე გაჩაჩლეს ბიჭებმა ვაჭრობა გზაშივე.

აქნამდის თუ ერთმანეთს როგორღაც ერიდებო-
დნენ და ერთი მეორეს სთხოვდა—ღვინო მომიყიდო,
ეხლა უშვი გთამამდენ და ვისაც შაური ჩაუვარდებოდა
ხელში, მეორეს მიიძახებდა:

— აბა, ჩამომისხი შვილოსა. ფულს გაძღვე; ფულის
საქმე არ არის?.

და ასე შეეძქეოდნენ.

კამბეჩები კი ზღაზნით მიაკორებდნენ ჟრენს ხა-
შურისაკენ.

ჩქარა ბიჭები შეგარბოშდნენ, ქეიფზე მოვიდნენ,
სიმღერა შემოსძახეს და გამხიარულდნენ. თან ღვინის
სმას მოუხშვირეს.

კოლოტს კი თანდათან ეფუჟებოდა ღიბი და ტყან-
პალი დაიწყო.

მაგრამ ჩვენს ვაჭრებს ეს არ აღწებდათ, რადგან
ღვინოს ნ-ღზე ჰყიდნენ და თავიდან რა ეკარებოდით?!
ხაშური რომ გაიარეს, კოლოტი უკვე ძალზე და-
წეული იყო.

ფილომ და სოსე კი მხიარულად, მაღალი ხმით გას-
ძახობდნენ:

„მეტევემ ტივი აუშვა,
ჩიბოებს დატანა ძალა;

მეტი ემ ტივი დარიცა,
მებოლოცეს დააბრალა..

ქვიშხეთის ბოლო რომ გაიარეს და ბორჯომის ხეო-
ბას შეუღდნენ, ფილომ კოლოტს გადახედა და რომ დაი-
ნახა იგი ვაჭრულად და თათებ-ჩამოყრალი, მთერა-
ლი სიცილით გადასძახა ამხანაგს:

— ბიჭო, სოსე! კაცო, ე ღვინოსუ გზაშივე გავყვიდით,
კოლოტში აღარაფერი და დღეობაში რაღა ჯანაბა უნ-
და მივიტაროთ?!

ქართული
ენის მწიგნობარი

— ეე, რას დავეცემ! ჩე ნ ხომ გაეყ დეთ ღვინო და სულ ერთი არ აოის! იქ კიდევ ვიქითმეტ: ფული ხო ოხრათა გვაქვს და!

— მერე და ხომ შენა გაქვს, ბიჭო ფული, რაც ვი-ვაქვრეთ?

— მეე?— არა. აი ეს ერთი შაური მაქვს. ფული, ძაო შენ უნდა გქონდეს.

— ფედო მთვრალი თვალები დააშტერა და ცოტა არ იყოს ფერმა გადაჰკრა.

— არა, ძაო, მე სუ არაფერი არა მაქვს.

— ერთი ჰ! მა რა იქნა იორდენა ფული, კაცო? ამ-დენი ღვინო გაყიდეთ და ფული სად ჯანდაბაში წაი-და! — გულმოსად და სთქვა სო. ემ

— აბა მე რა ვიცი.

— როგორ თუ რა იცი! ბიჭო, ნისიად ხო არავის-თვის მივეცია ღვინო?

— არა.

— ხო სულ ნაღებზე გავყიდეთ?

— მართალია.

— მერე და ფული რა იქნა?
— აბა მე რა ვიცი.

სოსე შეუკვირი. ნდა. ამ ამბავმა თითქოს გამოაფხი-ზლა, კო ნო გამოჰკარა და უკვე დარდით და შიშით სასვე კილოთი ეკითხებოდა ფილოს:

— კაცო, თუ ღმერთი გწამს, მართალს ამბობ, რომ ფული არა გაქვს?

— ჩემმა მზემ მართლს ვამბობ, — თუხრა ფილომ და ჯგბეგი გადმოიბორჯა.

— ე რა მოვივიდა, ბიჭო! არც ღვინო გვაქვს და აღარც ფული. აი დასწყველა ღმერთმა! ენმ კმა ხომ არა გვაწორა. კაცო მუთუდ არავ სთვის მივეციცა, ნისიად არ გავგოცნი, ე ოხერი სუ ნაღებზე გავყიდეთ და ე ფუ-ლი რა იქნა?..

ეკითხებოდა სოსე განციფერ ბისაგან გამშტერებულ ფელსს და შიშითა და გაკ იოვებით სასვე თვალებით მისჩერებოდა მას.

ვერც კანბეჩ ბმა გაიგვს, თუ რა მოუვიდა ფულს და წუნარად მიბარჯებდნ გზატკეცილზე. გიშვრა.

მ რ ო ვ ნ უ ლ თ ე ა ტ რ ი ს თ ვ ი ს

II.

დღევანდელი ქართული თეატრი თავის წელთაღ-რიცხვის 1850 წლის ორი იანვრიდან იწყეს. ეს ოთე-ციათური თარიღია. ამ დროიდან მეცა კოტათ თუ ბეგ-ერთა ლეონი და საზოგადოებრივი ხასი თი ქართული წარუდგენის მართის საქმეს ამიტომაც ქართველი ხალხს შეგვიძინა ეს დღე რთული თეატრის საზოგა-დოებრივი დაბადების დღედ ითვლება რომელსაც იგი ყოველ წელს დიდი ზეიმ ა და აღფრთოვანებით ეგ ბება.

მაგარი ეს სრულიადაც არ ნიშნავს, რომ ქართული თეატრი ერთს მშვენიერ დღეს მხა მარჯულ და „ფუც-რათ“ (პ უმიკაშვილი), ხელათა“ (ნ. ყორღანი) გაჩნდა მაშინდელი ნამეტკიკის — გორიცივის მოწყალებით.

ამ ეამად ჩვენი თეატრის კრიოლოგია აუ გვიანტე-რესებ მაგარი მხის ისტორისათვის ანნარათ ასხნა უსაფუძვლო და შეუძლებელი.

სტენიურ წარმოდგენას რამოდენიმე მან. მდინ. ც იცნობდა ჩვენი მღალი საზოგადოება. მართალია ადრე არ გვექ ნებათა თეატრი, — მაგარი მყოვამე ჩე საუკუნის მ ახისმეტყველება“ (თეატრალური წარმოდგენა) იმის მ ახსწავებელია, რომ ის მაშინ სულ უცხო და გაუგონარი არ უნდა კთვლიყო საქართველოში. ჩვენი ქვეყნის მაშინ-დელა სეა-თაშორისი და შინაური მდგომარეობა ისეთი იყო, რომ კულტურის და ხელოვნების განვითარება, რა-ღა თქმა უნდა, ბუნებრივ კალაპოტში ვერ ჩადგებოდა. შემდეგ იწყება ხ ხა უდიდესი კატასტროფების საქარ-თველის პოლიტიკურ ცხოვრებაში: სპ რთა შემოსევა, შინაური შფოთი, რუთა ან ქია. ამას მოყვა დაირეგულე-ლი ხალხის გროვული დავადომილება, რომელმაც — თუ არ ვეცუო სმძებნ ზოგიერთ მომენტებს, — თითქმის ნახე-ვილი სა-უკუნე გასტანა. საზოგადოება მკედარ-კოცხალი იყო. მაგრამ ამ უსარწმუნეს შავ მზელ ხანაში ე სასენებით არ წარბოცილა კულტურული ნიშნ წყალი და აქა იქ ხალხის გულის ს რბოში კოცხლობდა თესლი მომავლი აღორძინებია, პოეზიას რომ თე. ე. დივანებოთ, არსს იმის

საბუთებიც, რომ ჩვენში იწყებოდა, უფრო კი ითარ-გნებოდა რუსულით და ფრანგულით სხვა და სხვა პიესე-ბი და, — თუმც წარმოუდგენლი სინელით, — ვად თუ კარგად. მზადდებოდა ნიდაგი მწერლობის გამოსაკო-ხლებლად და თეატრის წარბოხსაშობად.

გორიცივის მოგონება თავისთავად ქართულ თეატრს ვერ შექნიადა, რომ საამიოდ ერთგვარად პი-რობები არ ყოფ ლიყო მოზხ დე“ ული. ცხადია, გორიცივის მართებლობამ ხელი შეუწყო და დააქარა საქმე სულ ც არ გვიდა თავისი ნიშ ნელმა დავექარათ გორიცივის სახას. მაგარი ქართული თეატრი ისე, რო გოც ქართული თურნალისტიკა, უგორონიკოვოდაც დაი-ბადებდა და გაევი თარ დებოდა.

გორიცივის წერს თავის უქვეშ ვრონილეს მოხ-სენე ამი: 1850 წლის დამეფეს ტფილისი: საზოგადოების ს უკეთესო პირთა ონაწილეობით გა მარა ა ქართული წარბოდგენა. ცდა სრული გამოარჯებებით ვათედა. წესა-დებმელია მუდამივე ქართული თეატრის დაარსება. გაჩნ-დნ მისიხიანი, შესდგა დასი; სასცენო და ვაეც თეატრული მკვიდრ მცხოვრებთა სიტყუარებიდან მრავალი დღემდე მიეწყებულ საუუ-ადღებო ნაწარბოგნებით და სხ. (A. K. T. V. A. X. h. o. m. ტ. X. გვ. 881). მოგვხსენებთ, გორიცი-ვი დადი მლობიერების და მკვიდელობის ქუეკში ახ-ვევდა რუსეთის დიდმპყრობელურ პოლიტიკას ს ცდი-ლობდა ჩვენი ხალხის ელ. მოყო, რომ უფრო განეშტე-ციებთა თეს ს თივრმპყრობელთ პრ. ნციპი, — და ქარ ულ თეატრს, ისე როგორც სხვა კულტურული წარმუყებას, ბოლოს და ბოლოს „ტუზმეკეის“, ე ი ქართული რუსებთან გაერთების (слияние) თვლსაზრისით თუ ქარ-ობად (ibid), მაგამ. მ. სი სიტყუარებდნაც ს. ს. ს. რომ ქართული თეატრი არააოი აგან როდი შ ქენი ა, არამედ მუ თ ყოფილა, ყველ შემა ხვევაში მრავალი ელემენტი მისი სულის ჩასადგმელად და ას. ლ. რ. ნვლად.

ხელოვნება ადამიანთა საზოგადოებრივი ცხოვრების

უწინაშენილოვანეს და უფაქიზეს ფუნქციას წარმოადგინს და ისიც ყოფიერება მკუდრობით დაკარგულია თვით ამ საზოგადოებრივი ცხოვრების შინაგან მძრობდათ. ამიტომ ვისაც სურს მართალი წარმოდგენა იქონიოს მის ბუნებაზე, ის პირველყოველს ამ საზოგადოებრივ ცხოვრების პაროქიებში უნდა გაეკუთვნოს და საზოგადოებრივ ფსიქოლოგიის ვთაობაში უნდა აღმოაჩინოს მისი მასშტაბიუბები ძალი. თეატრი, როგორც ხელოვნების განსაკუთრებული დარგი, იმავე პროცესს ემორჩილება, ხელოვნად იმ განსხვავებით, რომ საზოგადოებრივი ფსიქოლოგიის გავლენა თეატრს გაცილებით უფრო უშუალოა და თვალშისაცემი. თეატრი ვერასოდეს ვერ გაასწრებს თავის ხ.ლ.ს, ვერ გადალახავს თავის დონას.

სწორედ ეროვნულ-საზოგადოებრივი ფსიქოლოგიით ახ ნება მის გაუმობადა, რომ თეატრში ჩვენში სრული და განსაკუთრებული ადგილი დაიკავა და განსაკუთრებული გავლენა მოიპოვა. ქართული თეატრი სულ ზალე შეიტბო და შეითვისა ქართველმა ხალხმა; იგი მან გადაძრვა თავის სულერ ავტუბლებს და გადააქცია თავის უკეთესობის გრძობათა გამომთქმელ დღევანდამ, თავდაცვს ყოველგვარ საღარ-მოკლებულმა ერთმა თეატრსა და მწეოლობაში მონახა საუკეთესო ულტრული იარღი თავის სასებობა სემკელ-ასისკოცხლო ბრძოლისათვის. ეს არის ქართული თეატრის ისტორიული ბედი, რომელსაც იგი ვერ გაეკუთვნა ვერას გზით. მას უნდა იკსნა უფროსი ეროვნული მისის ასრულება, მის ხელოვნურად უნდა გამოეუქვა წარულის გულის ტყვილი და მოაეღოს ოცნება.

„სად არის კუთხე“? სად არის თავშესაფარი, სადაც წმინდა ტრაპეზი იყოს ამართული, რომ გვეულები, ტანჯული და წმ ბული, შეგინებული და შეუაქცუფილი წასულს საუკუნეში ქართველთა ცენდისი მოთავსეს? სად არის ადგილი, რომ მისთვის ხატება თვალწინ ედგას, რათა იგი არ წაიშალოს და არ გაქრეს?—აი რა აკენესება გასული საუკუნის უკეთეს მოღაწეთა გულს, რამისაც დაუნჯობად უწინთადა თვისმკაობნობის იმპერიალისტური რეაქცია.

ასეთი წმინდა კუთხე იყო და უნდა ყოფილიყო ქართული თეატრი—სადეკორატიული ქართული სტუდისი, როგორც უწერს მისი ილია წმ კვავაძემ თვისიმპყობილობის საწინდელ ტყეუბისას ეს მოთალეც ერთადერთი ადგილი იყო, სადაც ქართველი ხალხი სტკეპებდა მშობლიური სიტყვითა და გრძობით. აქ ის მოთალეც იცინოდა და ტარობდა, იღხებოდა და იწყენდა, იმსჯელებოდა მოძმე-თანამი სიბრალეულით და თრთოდა მათულის სიყვარულით. (იხ „იგ“ 1882. XI).

ნაკლი მომავლი ჰქონდა ქართულ თეატრს ამაზე ცალკე ვიტყვი. მაგრამ მიუხედავად ამისა, საზოგადოთ აქ ყოფილთვის ისმოდა წრსულის ძახლი და მომავლის ზობაზე, აქ ხალხი ყოველთვის გრძობდა თავის სკლიერ გამოღვიძრის ნიშნად და ეროვნულ უკაც ევბის წყურვილს ამბტრამ მისი ილია იგი ალტაკებაში და თეატრში და მონამბერი პათოსით მ დღებდა და ხალისდებოდა.

მკრად დამახასიათებელია ქართველი საზოგადოების მდგომარეობისა და სულისკეთებისათვის ორი გარემოება, რომელსაც ჩვენ თეატრლური ცხოვრების ყოველი დავიკრებული შემაჩიან აღნიშნავს. ხშირად ყო-

ვილა ისეთი შემიხვედები, როცა მყურებდი ქართველ გძობუნ თამაშის სისუსტეს და პიესის უფარისობს, მაგრამ ტრამ მინჯე უწეოვლი უკრველენ, რადგან წარმოდგენა ქართული იყო. ხელოვნურად გაუმართლებელი თამაშის მომონების ფსიქოლოგიის ვერ გაიგეთ, თუ ისტორიულად დევნილი „ქართულს“ თვლით არ შეხედავთ საკითხს.

მაგრამ მეორე მომენტი გაცილებით უფრო სანტრესოა. ხშირად ამა თუ იმ პიესას მრავალ ნაკლულევენება ახლავს. მაგრამ მისი წარმოდგენის დროს მკურობელი საზოგადოება რაც თვისებური აპერკპისის ძალით ამ ნაკლულევენებთ არ ხდრავს და თავის გულისფუნქცილის და ფინტახისი მხედველ ასწორებს და აღამ ზებს მათ. ამა საუკეთესო და მასსაუკულებელი, სხვათა შორის, ფრანგულად გადამოკუთვული ცნობის ისტორიული პიესა—სამომბოლო.

მარნაჩელი.

ხალხური თეატრი

ალ თვღვირიტი. სცენის მოყარენ მსახიობი. სახლობს სცენაზე მოღაწეობს 1904 წლიდან.

თეატრი და სოფლის კლასიკა

დღეს ყველასათვის სხადია, რომ სოფელსა და ქალაქს შორის სიდრეტეხილობა შეშველ სახს რეუბოობის ხელოვნების დარგში. უმთავრეს ცენტრებს დაშორდენ არა მარტო ის დება-სოფლები, რომლებიც რკინის გზის ნიადაგიდან და შარკაზიდან შორს არიან, არამედ ისინიც კი, რომლებიც თვით ამ საშობრო ნახტზე იმყოფებიან.

დღევანდელი სოფლის თეატრი მიჯაგეს კუნძულზე მდგომს, რომელიც დღე-ღამე-ქალაქთან თათვის არაიკთარი კაპობი არ ექვს; ის დმოკუთვულად ჩაისახა და განიერთარდა სოფლის წიაღში. სოფლად თეატრის თუ სახალხო სახლის არსებობას არც ისე გრძობი ისტორია აქვს მისი ჩახხვა ამ საუკუნის პირველ წლებიდან იწყება. სამაილ ნიადაგი მომხმად სოფლის მასწავლებელია და ორიოდ სოფლისავე ინტელიგენტ მოწაფეთა მეხებით. ესენივე დგებიან პირველ დღეებიდანვე სცენის მოყარეთა რიგებში და მათი თავმოდებელი, დაუბოგველი შრომით იმართებოდა წამოდკენება მაშინაც კი, როცა ჯერ კიდევ სახალხო სახლების ხუენბაც არსად არ იყო. ამდროს

ფრიად ძნელი იყო დაბრკოლებათა გადალახვა, რადგან ძლიერ ხშირად სცენის მოწყობა სრულიად ცის ქვეშ ხდებოდა ან და სოფლის სკოლის დარბაზში, რაც ძლიერ უხერხული იყო. წარმოდგენები იმართებოდა განსაკუთრებით სახალხო დღეობებზე, რათა საკმაო ხალხი მიეზიდა.

სოფლის გლეხობის მიდრეკილება თეატრისადმი თავიდანვე დიდი იყო და ამან ძლიერ შეუჭროს ხელი ნიადაგის შექმნას აგებულაყო მთელი რიგი სახალხო სახეობისა, რომლებიც ასე ამშვენებენ დღეს გურიის მოზრდილ სოფლებს. თუმცა უნდა აღვნიშნოთ, რომ სოფლის თეატრების უმეტესობა უგემგომთა აგებული და უსაზათო სახეობა აქვთ. მაგრამ ვემაყოფილებთ შინაგანი მიღწევით: ვგულისხმობთ თეატრისადმი ტრადიციის შექმნას სოფლის გლეხობაში. დღეს სოფლის გლეხი არა თუ დღესასწაულ დღეს, არამედ კვირა დღესაც სიამოვნებით დაესწრება წარმოდგენას, თუ, რა თქმა უნდა, რაიმე მიზეზები არ აბრკოლებს. საუბედროოდ დღეს ასეთი ხელშემშლელი მიზეზები მრავალია: თეატრში ღუმელების უქონლობა, ცუდი გზები, უსაკმელობა და შრ. ს. ან სწორედ ამ მიზეზებში უნდა ვეძებოთ იმ მოვლენის აღსნა, რის გამოც სოფლად წარბოღენები მხოლოდ გაზაფხულობით და ზაფხულზე იმართება, შემოდგომაზე იშვიათად და ზამთრობით კი სრულიად შეწყვეტილია.

სოფლის გლეხობა დაწვეულია ვართობას, თავისუფალ დროს სსიაშაენი მოსვენებას და სწორედ ეს მიზეზია ის უმთავრესი ბიძგი, რომელიც დღეს გლეხობას თეატრისაგან ეხილება. ამითვე აიხსნება ის მოვლენა, რომ სოფლის გლეხობას არ აინტერესებს მიწაცადაშიერ ტრადიციული წარმოდგენები, მისი საყვარელი სანახაობაა კომედიან-ვოდევილები. ამას ნათლად ამტკიცებს ის წამომახილე ი, რომელიც მოსვენებას ყველა სოფლის თეატრებშია შესაძლო; მაგ.: სოფ. ლესის სახალხო სახეობა ერთხელ ვოდევილის წარმოდგენის შემდეგ ერთი გლეხი კმაყოფილებით ამბობდა: „ავაშენით ღმერთმა, არ მენადვლება ფეხის გაღება, იმდენი ვიციან, რომ ყბების ძვლები მტკიცაა“.

ასეთი დღეს სოფლის გლეხობის დიდურავლესობის შეხედულება თეატრზე. თუმცა სამართლიანობა მოიხიბეს აქვე აღვნიშნოთ, რომ გლეხობის ასეთი შეხედულება ამ უკანასკნელ წლებში თანდათანობით აღდგოს უთმობს უფრო გარკვეულ წარმოდგენას თეატრსა და მისი დანი ბულებზე. საჭიროა ამ ცხ-ივ გლეხობის გათვითცანობიერების დაჩქარება. უკვე დროა ქალაქმა თავის უცროს ძმას სოფელს მიხიროს ის დღეს გურიის ყოფაში: არ ყავს მუდმივი საკრ. მცოდნე ხელმძღვანელები, აქლი სათანადო ლიტერატურა, თეატრები მხოლოდ შიშველი კედლებია, საბოლოოდ მოუწყობებელი და ბევრ რამის ნიათქები.

დაიღ, ითმენს სოფლის თეატრი და ქალაქის პასუხს ელოდება.

კუნხილივი.

მოლაპარაკე კინო-ფილმა და თეატრის გალი

გაზეთებში ვადმოციმუელია ცნობა, რომ ინვლისელმა გამომგონმა ელუელმა მოახერხა მოგზაუბანებია ფილმი, რომელიც იძლევა არა მარტო სურათს, არამედ ვადმოგვცემს ყოველგვარ ხმურათს, ლაპარაკს და მუსიკას. („Вопр Востока“ № 755).

ამას წინეთ მან მოახდინა ლონდონში, ხელკონცერტის საზოგადოებაში, დემონსტრაცია ასეთი სურათების და მაყურებელთა თვალწინ გაატარა დელამატორები, მოცეკვავენი, ვიტარის დამკვრელები, მომღერალი და თვით პრეზიდენტი კულიჯი სიტყვის წარმოთქმის დროს.

მოლაპარაკე ფილმის პრობლემა ვადამწყვეტილია რადიკალურად, რადგან მოლაპარაკე სურათის დემონსტრაცია როდია და ვადამარბებულა ვამოზრუნე, ან სხვა რაიმე იარაღზე, საქმე იმაშია, რომ თვით ფორტაგრაფული ამა რატი, რომლითაც ხდება სურათის ვადიდება, შეიარაღებულია ვაშის მოციმციმე ჰრაქით, რომელსაც ახლავს ფილიად მკანძნობიარე მიკროფონი და რომელიც იბრუნება ხმაურობაზე და შეს.ფერ ნიშნებს სტოვებს თვით სურათის ღმწველი ნათელი პატარა ხაზების სახით.

სურათის დემონსტრაციის დროს, ამ ნათელი ხაზების მოძრაობა მგრანობიარე ექრანზე იწყებს ექრანის რხევას, რომელიც ძლიერდება განსაკუთრებულ მოწყობილობის საშუალებით და შემდეგ ხმამაღლა მოლაპარაკე აპარატის მეოხებით ვადიდებენა მაყურებელს.

ამრიგად ერთდროულად სურათზე მოცემული მოძრაობისა და ხმურობისა სრულიად დატულია და შთაბეჭდილებაც ამის ვამო სრული და უწყლოა.

ეს აღმოჩენა კინემატოგრაფიაში, ჩვენის აზრით, კრიტიკულ მღვაიარობაშია ვადებს თანამდროვე თეატრს. ჯერ ერთი ის, რომ კინემატოგრაფიის ტენიციური საშუალებანი პიესების დასადგმელად ვანუშოვმელად დღელი. ვიდრე თეატრისა: საღ თეატრის შემოზოუდული სცენა და ნაყოფიწველი დეკორაციები და ბუტაფორია. საღ ვაშლილი ბუნება, ზღვა და ხველეთი; საღ მდარე მსახიობნი პროკინციისა, და თუ გუნებათ, თეატრების დიდი უმრავლესობისა, და საღ რჩეული მსახიობნი კინოსი.

სად კინოს ფინანსიური საშუალებანი და საღ თეატრის.

მ არე უფრო მეტად მნიშვნელოვანი ვარემოება ის ვახლავთ, რომ ასეთი ფილმების საშუალებით მთელი მსოფლიოს მცხოვრებთ საშუალება ეძლევათ მოისინონ და ხაზონ წარმოდგენები მსოფლიის ყველა ერების ნაყოფის არისტებისა თავისევე სახლში, ნახონ არა მარტო მათი მუნჯი მოძრაობა ექრანზე, არამედ ვაიფონი მათი ხმა, მათი ენა და მიძირა.

დღე, როდესაც ხალხი მსჩერებია მუნჯ სურათის მანჯ კინო ვადიქცა ყველაზე უფრო ვავრცელემულ სანახაობად და თეატრს თანდათან აცლის პოზიციას პოზიციანზე, რალა იქნება ხალ, როდესაც ახმურდება კინოს დარბაზი და ექრანიად ვაისმის მსახიობის მკვეთრი ხმა და დამ ტკიბიელი ს მღეა!

უქველია ყველა ერის სათეატრო მოღვაწენი ვაფიქრებენ ამ ურსპექტივების წინაშე.

მაგრამ ერთი ვარცხვანბა, რომელიც თეატრს ფებს უმაგრებს თავის ისტორიულ პოზიციანზე.

ეს ის ვახლავთ, რომ თეატრი სარკეა ერისა, მისი ყოფა ცხოვრების ამსახველი და რამდენადაც ერის ყოფაცხოვრება მრავალფეროვანია, იმდენად თეატრის შემოქმედება მდღელიად და მრავალფეროვანია.

იგი უფრო მოძრაია და ცხოვრების კვალ და კვალი მისდევს.

და იმდენად, რამდენადაც თეატრი დარჩება ეროვნული ყოფაცხოვრების სარკედ, მისი სულის მესაიდუძულე ეროვნული კულტურის და აზროვნების მებნარბტრედ—იმდენად იგი უძლეველი იქნება.

თეატრი, როგორც მხოლოდ სანახაობა, უკვე ვეღარ იზოგინებს მოლაპარაკე კინოს გვერდით.

საკმე, როგორც დაუყოვნებლივ უნდა მოვხარდეს

III

როგორი უნდა იყოს სახალხო სახლი?

იმ მიზნის მიხედვით, რომელსაც სახალხო სახლი უნდა ემსახურებოდეს, იგი უნდა წარმოადგენდეს ისეთ არგონს, სადაც ხალხი თავისუფლად თავს მოიყრის იმისთვის,

1) რომ გაუზიარონ ერთმანეთს აზრი, ძიარი და უსიხი;

2) რომ ითავიბირონ და იმსჯელონ თავის საზოგადო საქმეებზე;

3) რომ სახალხო ლექციებისა და კითხვების საშუალებით გაეცნონ თანამედროვე კულტურას და მკერირების, ლიტერატურას და ისტორიას;

4) რომ დახასლოდენ საერთოდ ხელოვნებას—პოეზიას, მუსიკას, დრამას თვით ხალხის უშუალო მონაწილეობით სცენის მოყარება წრეებში, მოპლერალთა და დამკერელთა გუნდებში, მოლექსიომა-მოწიარობაში და სხვ.

5) სახალხო სახლი უნდა იყოს ის ასარები, სადაც იქნება ცილობა და შეჯიარება ხელოვნებასა და ცოცხანში; აქ, როგორც სარკვეში უნდა გამოიხდეს ხალხის კულტურისთვის და ზნეობრივი თვისებანი.

ამავდ დროს სახალხო სახლი უნდა იყოს ის ცენტრი, საიდანაც უნდა გამოდიოდეს ხალხის იდეური და ზეობრივი ხელმძღვანელობა.

აქედან მკითხველი მიხედება, რომ ის, რაც ჩვენ სახალხო სახლს ვუწოდებთ, არ არის მარტოდენ არც თეატრი, არც სხვა რამ გასართობი.

სახალხო სახლში შეიძლება იმართებოდეს წარმოდგენები, კონცერტები, კინო-თეატრები და სხ. მაგრამ მისი მთავარი მნიშვნელობა ამით არც განისაზღვრება, არც ამოიწურება.

სახალხო სახლისათვის ყველა ეს წარმოდგენი ბი და კონცერტები მხოლოდ საშუალებაა ხალხის ხელოვნებასთან დასახლოვებლათ, მისი გონების და ზნეობის გასაფართოებლათ.

ამით სრულიადაც არა მკერდება მოთხოვნილება, რომ ეს წარმოდგენები იყოს ღამაზი და მხატვრული, წმინდა ესტეტური ემოციების აღმკერელი, რადგან მხოლოდ ჭეშმარიტად მხატვრულად სრულს ჩაწარმოებს შეუძლია იქონიოს მყარებლად დამსწრეებზე დიდი გამაფაქიზებელი გავლენა, მხოლოდ მას შეუძლია ააშუშოს და მისი აზროვნება, დააფორმოს იგი ცხოვრების ავარგზე და ადამიანთა შორის არსებულ ურთიერთობის უსამაროლოებისა და შეუსაბამობაზე.

ჩვენთვის „სახალხო სახლი“ არ არის მარტოდენ ბინა ანუ შენობა.

ამ სახლს ჩვენ ვუწოდებთ ხალხის ისეთ ორგანიზაციას, რომელიც ამა თუ იმ სოფლის, ანუ უბნის მცხოვრებთ აკავშირებს საზოგადო და კულტურული მუშაობისათვის.

ძველად ამის დანიშნულებას ასრულებდნენ სათემო მოედნები. აქ იკრიბებოდა ხალხი სათემო ცხოვრების

მოსაწესრიგებლად, აქ ხდებოდა სამართალი, აქვეყნებოდა სმოცა ქდავება და იმართებოდა პაეჩობა; აქვე იმართებოდა სათემო ლზინი, ცეკვა თამაში, ბურთი და ჯიროთი, დაჯრა და სიმღერა, ლიქათრა თქმა და ვაწიარება.

აქ ხალხი ზებირავდაცემით ეცნობოდა ქვეყნის ამბებს და ხალგაზრდობა უფროცინისაგან სწავლობდა სიღარაიოსეს, სიტყვა-პასხეს, ცხოვრების ავარგს და სიბრძნეს.

ამ მტკიცდებდა ხალხის ზნე ჩვეულებამ და დიდოდა თაობიდან თაობაზე.

სახალხო სახლი, როგორც ბინა, იმდენად არის აუცილებელი, რამდენადაც ხალხს ჩვენს დროში არ შეუძლია ყველა იმის შერულება მოედანზე. ცის ქვეშ, რაც სახალხო სახლში უნდა იკთვებოდეს:

მთავარია დედაზოი ორგანიზაციისა, და არა შენობა.

ამ მხრივ არის დღეს სახალხო სახლის საკითხი უწუგეშო მდგომარეობაში.

მართალია, ბევრგან აშენდა შენობები, რომელსაც სახალხო სახლს უწოდებენ, ბევრგან დაბასოვლებში იმართება წაომოდგენები, მაგრამ სახალხო სახლი იმ მნიშვნელობით, როგორც ჩვენ გვესმის, არსად არ არის.

და ჩენი ცდაც უშეპარესა, იქითკენ არის მიმართული, რომ ეს ნაკლი შეაქოს, რომ ეს ცარიელი ადგილი ჩვენს ხალხის ცხოვრებაში ამოივსოს.

და რა ჩქარა მოხდება ეს, მით უკეთესი. ხალხი გრძნობს ინსტიტუტურად, თუ რა განუსაზღვრელი მნიშვნელობა აქვს მისთვის და მისი მომავლისათვის სკოლასა და სახალხო სახლს. იგი მიხევერილია, ერთის მხრით, რომ ცოდნა მისი ცხოვრების ღამარი და ამისათვის აშენებს სკოლას, ხოლო, მეორეს მხრით, გრძნობს, რომ დიდი ხნიდან დარღვეული მისი საზოგადოებრივი ცხოვრება და მისი აქტივობა ამ ცხოვრებაში უნდა აღსდეს აუცილებლად, და ამისათვის ის აშალებს და აშენებს ახლ ტაძრებს—სახალხო სახლებს, სადაც ამ ცხოვრებამ თავისი სახე უნდა გამოაჩინოს.

ჩენი მიზანია ხელი შევეწყუთ ამ პროცესსა ახლავე გამოვარკვეით სახალხო სახლის ნამდვილი მნიშვნელობა და როლი ხალხის ცხოვრებისათვის, რათა შესაძლებელი გახდეს უახლოეს მომავალში სითადად ორგანიზაციების შექმნა სახალხო სახლის გარშეო და ჩვენს ხალხში კულტურული მუშაობის შესაფერისად მოწესრიგება.

თუ ჩენი აზრი სახალხო სახლის მნიშვნელობაზე სწორია, თუ ზემოდ წამოყენებული დებულებანი სადო არ არის, მაშინ ჩვენ ადვილად შეგვიძლია გამოვიყვანოთ აქედან შესაფერი დასკვნები და გავარკვეით, თუ როგორი უნდა იყოს ორგანიზაცია ხალხისა სახალხო სახლის გარშემო და როგორ უნდა სწარმოებდეს იქ მუშაობა.

შედეგ წერილებში ჩვენ შევეცდებით ამ კითხვების გამოარკვევას.

ის. ვარაზაშვილი.

ჩვენის ქონი

ნაწყვეტი*

(ლეონოვას)

საქართველოს
საზოგადოებრივი
საბჭოთაო
საბჭოთაო

ეს დღეც გათენდა.. უცე აღვსო
მწარე ფილა ტანჯვა-ვნებასა,
ზღვა ამობოქრდა და დაა:ხეზია
რკინის ბორკილი მოთმინებისა.
აქაუდე მშველმა და უუ ყინარმა
რისხვით და წყრომით აღმართა ძალა,
აქ ფეხული ზღვირთი ზღვირთისა ჰკარ,
კიდ ს მიაწყვა და გაშალა.
მლიქვნელ მონებით გარს მოხვეული
მეფე შორიდგან ზღვას გასტკერო და
და მისი წყრომა დიმილსა ჰკერიდა,
ზღვის ძლიერება არა სჯეროდა.
„ნუ უფთხი, ჩეფევე“, უთხრეს მინებმა:
„გვიბრძნე ერთგულთ და სიტყვას გაძლევთ,
რომ აღელვებულს ზღვას დე წყნარებთ,
თავხედს სტიქიონს ადვილად დაეძლევთ“.

აგერ მეფემაც, გულით ზღვაიზმა,
ხლოს აუნეით გასცა ბრძნება
ურჩითა დასჯისა, მშფოთი რე ზღვისა
შეგვრა, ალაგვა, დაოწმანება.
ზღვა-ცი კელ ვ ჰქუხდა. არა სკხნებოდა,
ტალდა კელ ვ ტალღას ემატებოდა,
ზღვირთად ქეულო, ქაე მოოეოლი
სისახლის კედლებს ეტანეოდა..
და მიხვდა მეფე, რომ განქრა ის დრო,
როს ვინც თოჯის ხმას გაივრეოდა,
შიშით და ძრწოლით ზაოდაც მულო,
ქედ მოდრეკილი უტყვად ჰოხებდა...
მიხვდა, შერეუნდა და ა აქალდა,
თვლით ქე და კარისკაცი კონბულს,
მაგომ ამოოდ.. არა ინ სიანდა,
იწლად შეენოდა ბრბოს ვაათფრებულს.

ქ. ჯაში—რკინის კოვარტა.

სასახლოს ბანზედ ამაყად შედგა
და იქ ექრდა ხნასა, რუთლო ალაგს,
მწხარე თვალით უმწეე თნზრდა
თავის დიდებულს სატხტო ქოლას...

ა. ახანაროვი.

ქონი რეკონსტრუქცია

სასწაოლების უხვო ტაძარო,
წმიდაო რევიოლ, დიდება შენდა.
გენიალობის თესლის ხანძარო
უღაბნოები შენით დამშვენდა.
დიდება შენდა!

სიფხიზლის დროშავ, შენი ბრძანება
მატერიკებზე მტკაცეე ვაგუნდა,
ვიღარ დაანგრევეს თვით რკინ ს ნებაც,
სასტიკო რევიოლ, დიდება შენდა,
დიდება შენდა!

შენ გუთანი ხარ მეცნიერების,
შენით ეკლნარი მთლად ვაშენდა;
ჩირადდანი ხარ ჩაკრულ ერეის,
ბრწყინვალე რევიოლ, დიდება შენდა,
დიდება შენდა!

ქ. რატიშვილი.

*) ეს ლექსი ნაწყვეტი პირველად 1860 წ. დაიბედა მოკლედ
„Современник“-ში და შემდეგ მოკლედ ქურ. „Былое“
1906 წ. მისის „-ში იყო მთლად გამოქვეყნებული.

ჩვენის ქონი

მ. გელოვანი და კ. მიქაბერიძე
„სამი სიცოცხლე“.

ხალხური მხერხალი

მ თ ი მ მ ჯ უ რ ჯ ი

ქ. ტფილისს ყოველთვის ჰყავდენ თავისი აზიკ-მეხობტენი. ესანი იყვნენ ჩენი დედა ქალაქის „ძველი მოქალაქენი“, რომელთა მგოსნური გრძნობა, შემოქმედება იმეტყუილებული იყო ტფილისის თავისებური ცხოვრებით და სილამაზით..

ერთი ამ გვარი მკოსანთაგანია, „ისინა“-ს (ავლამბრის) ბოლოება, სახალხო მუშა პოეტი ეთიმ-გურჯი.

და ჩვენ გვგონია, რომ ერთი უკანასკნელთაგანიც, როგროც ამ გვარი ხასითის მგოსანი.

ეთიმა პირველად სწერდა სამიჯნურო ლექსებს, ხოლო შემდეგ, როდეს ც ჩვენში მუშათა მოძრაობა დაიწყო, მგოსანი შეეხო სოციალურ საზოგადოებრივ ჰნგებსაც.

ეთიმ-გურჯი გამოსულია მუშათა წრიდან, თავისით შეისწავლა წერა-კითხვა. ობლად გაიზარდა, თითქმის ქუჩაში მან ბევრი დიენა-ტყეუაა განიცადა ძველ რეჟიმას დროს.

ამ ოჯადა ათი წლის განმავლობაში, ეთიმას ლექსების ზეერი წიგნაჲი გამოიცა, რომელიც სწრაფად ვრცელდებოდა მდაბიო ხალხში. თავის დროზე ძალიან გავრცელებული იყო მისი ისტორიული სახ ლაო პოემა „ანაბაჯი“, რომელსაც მეფანდურნი ფანდურზე დამიდგროდენ.

ანაბაჯი მეფე ერეკლეს თანამედროვე მემომარი ქალი იყო, რომ ლიც დიდ გმირობას იჩენდა.

ეთიმ-გურჯის ლექსებს უმათერესად მღერიან დულუკზე მომღერალნი და საზანდრები.

ის ნში რომ გაიპოთ. ყველა ქუჩაზე გაიგებთ ეთიმას სიმღერებს: აქ იგი მეტად ცნობია.

მკოსანი თავის სასიმღერო ლექსებს თვითვე უთხზავს ჰანკებს.

ეთიმ-გურჯია გვარად დაბლიშვილია. დაიბადა ქ. ტფილისს, ხარაუხის უბ ნში. მისი გვარი ახლო ნაცნობ-მეკობრ ბეპაკი არ იციან. მას იცნობენ ეთიმ-გურჯის სახელით, რაც ნიშნავს ობოლ ქართველს. დ მაოთლაც მკონი ეთიმა . მარს ლებს აქ სახელკოდებს თავისი პირადი ცხოვრებით. იგი არის ნამდვილი ბოლები!

აქვე სანიმუშოდ ვებტკვათ ერთ მის ლექსთაგანს.

ვ. ბ.

სავედის სიშლარა

სვედის სიშლარა ავაბი, ცრემლის სიმები ავაბი. მე ჩემი თავი დ ვლუბე, ძალათ მახეში გავაბი... ნეტა რა ცლოდ ბოალი მაქ, ბედი რომ შემომწყალი მაქ. განჩნო, ერთხელ მახსენი, გათავდეს თუ რამ ვალი მაქ!

აშრომი ტყვილ დ მამიკდა, აზრის მიზანი ამიკდა, არ იქნა ვერა ვ სმინე, საწერ-ვა ამი გამიკდა... ენა გ ვცივითე ჩღეროთა, ტვინი მოვლალე წერთა, დაღამდა აფელის სინახლე, მისი ლოჯინი ცქერთა!

ყვირი მთა-ბარად ველადა, ლოიჯინის საძენწლადი, სად არის ზოთას საფლავი, წავიდე საჩიველდაა!..
ეთიმ გურჯი.

* * *

კალბით დ ვლ ამ სოფელში, გამგონ ხალხის ასაწერად, ანდამატის ბადეს ვი ვრი, ვეკაცების დასაქერად... სულის მეკობრებს დავეძებ, ჩემ გულზედა დასაქერად. ბილანებში არ ამცდება, ჩემ დავთარში ჩასაწერად!

ანბანიო წალკოტს ვაშენებ, მეჯლისების დასაფერად... სიყვარულის ჩანგურს ვმაოთვი, ლამაზების დასაძლერად... ყველა ვრი სწორათ მყუარს, ვ ვირი ყველას დასაჯერად. ეთიმ-გურჯის მოსაკონათ, ანდრას ვტოვებ ამიერად!

ეთიმ-გურჯი.

ჩ ვ ე ნ ი კ ი ნ ო

პროვინსიის თეატრი

უღავო ჰემპარიტებს წარმოადგენს ის, რომ ჩვენი თეატრები ორ ბანაკად იყოფებიან. გაყოფა თავის და უწებურად ხდება. გაყოფა მექანიკურია

პირველი ფართოვდება, მეორე ვიწროვდება იმ დროს, როდესაც პირველი ახალს ჰქმნის, მეორეს ძველიც ვერ შეუწყავლია. პირველი ტფილისია, მეორე პროვინსია.

ახალი სახე თეატრისა აქაც სასურველი იქნებოდა. ახალი სული მოქმედებისა აქაც დაიბერებოდა, მაგრამ არ ჩანს.

ცენტრის სული აქ უქნობია.

* ბილანი-გ მკბი, ცნობიერი, შესმენილი.

გაეროსეული
საქართველო

მისდევნე „ფეხის ხმას“, რალაცისათვის იბრძვიან, რალაცს აეკეთებენ, რისთვის? რატომ?.. ამის პასუხის გამცემი არავინ არის.

ცენტრის მოხარობას პროვინცია ვერ ხედავს, პროვინციის მისუსტებული ხმა ცენტრს არ ესმის.

იბეჭდება გაზეთებში, ჟურნალებში, ესა და ეს პიესა დასდეს. ესა და ეს თამაშობდა.. ამის კარგათ ასრულებდა, მაგრამ არავინ ამბობენ იმაზე, თურაში გამოიხატება სიახლე ან როგორ გამოიყენებინათ ის სცენაზე.

რითი ისლმდენანელის პროვინციამ? პროვინციის საზოგადოება თეატრებს აღარ ეტანება. აღარ ემყარებოდა.

მოავალჯერ ჟურნებს „სიყვარულის მსხვერპლს“, „ციმბირულს“, „არშინ მალ აღან“-ს და სხვას მრავალს.

ზეპირად ხომ არ შეისწავლიან!.. ახალს არაიყრის ხედავენ...

მაყურებელი მიდის თეატრში. სცენაზე ხედავს იმას, რასაც ათჯერ მაინც უყურა. რა ჰქნას, უნდა იცინოს. და კიდევაც ვხედავ, რომ დარბაზში, დრამის მწარე განცდის დროს, სიცილ ხარხარია!

ასეა პროვინციებში. იდგმის პიესა. შემოსავალი აინტერესებთ... ფული აღარ გროვდება... ფული უტყდებათ... სასოწარკვეთობაში ვართ დგებიან..

განა ფულისათვის, მხოლოდ ფულისათვის იდგმის პიესები?.. იმართება სალიმოება?..

ვგრენებ, რომ არა!..

საღამომ მაყურებლებს ახალი სული უნდა დაძებროს, ახალი ბრძოლის უნაია ჩაუნერგოს და მაშინ აღარ იტყვიან: „რა უბრალოთ დაეკარგე ფული“-ო.

ესლა კი საკოდ ობაა!..

ასეთია პროვინციის თეატრის მდგომარეობა. ეს არის აქ ყველაფერი და არაფერი!

გამოსავალი გზა?!... შემდეგ იყოს.

23. ნოზაძე.

ქართულ რეპერტივისა და მოზაიკის ისტორიიდან

მოზაიკ-მოქანდაკე ნიკო მეტეხელი

მოზაიკა უძველესი დროიდან ევროპასა და აზიაში ერთ საუცხოო ხელოვნება ხელოსნობად ითვლება და მის ნაწარმოებში დღესაც დიდი გასავალი აქვს.

ევროპული მოზაიკა კეთდება სხვადასხვა ფერადის ქვებისაგან, რომელიც გათლიებენ არიან და გაპრიალებულნი, რაც მეტად საოცარ სიანაბობას წარმოადგენს.

მოზაიკის ოსტატობა ქართველებმაც იცოდნენ ძველთაგან. ქართული მოზაიკა იყო თავისებური და არა ისეთი, როგორც დღეს ევროპული მოზაიკაა.

ძველად ქართველებს მოზაიკის ქვები უცხო ქვეყნიდან შემოქონიდათ: ბიზანტიიდან, არაბეთიდან და ქლდედამაც. ეს გარემოება, შესაძლოა, საქართველოს ქვების შეუსწავლელობის ბრალი იყოს.

ქართული მოზაიკის სურათებს აკეთებდნენ ფერადის ქვების კონჭებით, უმეტესად კი სულ ყვითელის ქვებით,

მაგ. ტბეთის ტაძარი, შავშეთის, რომელიც XI ს. არის აშენებული.

იქ იყო ქართული მოზაიკით გაკეთებული თვით ამ ეკლესიის აშენებელის სურათი, მის საფლავის ზემოთ.

ნიკო მეტეხელს დაუვლია საქართველო და ისტორიულ საუცხოო ქვები შეუკრებია, რომლის ცოდნა ჩვენ სულ არა გვაქვს; ყველა ეს ქვები, თურმე, მოზაიკის საქმეობას დიდად ამაყაფილებენ. ასე ი ქვები, თურმე ევროპის ბერის ქვეყანაში არ მოიპოვება, ჩვენში კი მრავალთ უმრავლესია.

ვინ არის ნიკო მეტეხელი? ნიკო მეტეხელი დაიბადა ქ. ტფილის 1887 წ. ქართული წერა კითხვა ძამე შეასწავლა.

1898 წ. პატარა ნიკო მოწოდებულ შევიდა ანდროლიტის ჩუქურთმის და ქანდაკების ქარხანაში, რომელიც მაშინ და დღესაც განთქმული ფირმაა.

აქ ნიკომ შეისწავლა მარმარილოს ქვებზე ჩუქურთმით ძეგლების კ თება.

1903 წ. ამ ქარხანაში სწავლა დაამთავრა, იქვე ქარგულდ დარჩა და დიდს ნიჭი იჩინა.

1905 წ. ნიკო მსოფლივ გაეგზავრა საზღვაოდ კაზოვის ცნობილ ქანდაკების ქარხანაში, 1907 წ. აქაც სწავლა დაამთავრა და იმავე წლის ბოლოს გაეგზავრა იტალიას.

იტალიაში შევიდა ცნობილ ფირმის კომპალიონის ქარხანაში, სადაც დაიწყო შესწავლა, როგორც საორნამენტო ხელოვნური მუშაობის, ისევე ჩუქურთმების და ქანდაკების.

ორი წლის შემდეგ ნიკო საქართველოში დაბრუნდა. აქ ჯარის კაცათ წაიყვანეს.

ჯარის კაცობა გაათავა 1912 წ. და მაშინვე გაემგზავრა საფრანგეთს.

პარიზში იგი დავდა ეროს ცნობილს ფირმის ვოლის ქარხანაში, სადაც მან დაიწყო სწავლა ევროპული მოზაიკა.

ჩვენს დროში ქართველის კაცისაგან ეს პირველი მაგალითია: როგორც ვიცით, ქართველს დღემდის არავის შეუსწავლია ევროპული მოზაიკის ხელოვნური მხატვრობა. ნიკომ საქმარისი დრო დაჰყო პარიზში და კარგად შეისწავლა ეს ხელოვნება.

თავის ხელობის ცოდნის სანიმუშოდ გაუყვებია მოზაიკის რამოდ ნიმე სურათი და თან ჩანოტუნითა, რიცა დიდ ყურადღებას იპყრობს.

ნიკო გამოსვლა მოზაიკის ასპარეზზე მიზეზს მიძლეს, ქართველთა და საქართველოს მთავრობას მიულოცო ამ იშვიათი ხელოვნანის გამოჩენა და საშობლოში დაბრუნება.

როგორც ხელოვნების, ისე ნაწარმოების მხრივ საუკრია, ნიკო მეტეხელის ხელოსნობას საქართველოში დამამარე გამოუჩნდებოდეს, რათა მან ჩვენში ამ ასპარეზზე ნუშობაა გააზროს. *)

წ. კვიციანიძე.

*) როგორც შევტყუთ, ნიკო მეტეხელს მთავრობის სათანადო დაუქმებულმა უნებ დახმარება იღო. ღრინა და ქარხნის მოსაწყობად საშუალება მიცა.

დაგა-სოფლის მოღვაწენი

ქ. ჯ. ი. ჩიქვიშვილი.

(1855—1924)

დიდი ოროგნალი, არაჩვეულებრივი პიროვნება, განსაკუთრებული ხ.სიათის მქონე, ჯანმრთელი, ლამაზი, აზოვანი, ფრიალ განათლებული, თავის ხელობის ჩინებული ოსტატი, მონადირე, დაუტყობელი ენერჯის პატრონი, ენა-შეარე, ნამდვილი ოთარაათ ქე ივი, სცენის მოყვარე, საზოგადო. მოღვაწე, მედიკოსის მასწავლებელი, ადამიანთა უსანსკენელი იმედი,—აი ვინ იყო აწ გარდაცვალებული ყველასაგან საყვარელი ექიმი პოლიკარპე ივანეს ძე ჩიქვიშვილი.

დაიბადა 1855 წელს. საშუალო სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ უმაღლესი სასწავლებლის სიბრძნის მეტაყველების ფაკულტეტზე სწავლობდა, შემდეგ გაცილი და დაამთავრა საქემოი ფაკულტეტი. სტუდენტობის დროს მოუყვენარმა, ხალხის მოყვარემ იმპერატორ ალექსანდრე მეორეს მკვლელობაში (1881) მიიღო პირადი მონაწილეობა. უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ (1884) დაბრუნდა სამშობლოში და საწმუშაო ასპარეზად აირჩია ხენა, სადაც მ.რჩეილობას, მკითხაობას, კუდიანობას, სიბნელეს ფართედ გაეშალა ერთბაშად.

ლაპარაკი იმაზედ, რომ თუ ვინმეს, პირველს პოლიტიკაზე ივანესძე ჩიქვიშვილს ჰქონდა მეტი შესაძლებლობა დაბნინავებლიყო სატახტო, ან რომელიმე დიდ ჭალაქში და იქ ერთი საუკეთესო ექიმთაგანი ყოფილიყო, ზედმეტად მიგვაჩნია. იშვიათი ნიჭის პატრონს, სათანადოდ მოზნაოებულს დიდი გაქანების კაცს, რა თქმა უნდა, ამის შესაძლებლობა ჰქონდა, იკარამ პირადი ქეთილდღეობა და თავი თავის შესწირა უმეცრებასთან ბოძოლას. ორმოცი წლის განმავლობაში მედგად იღვა თავის პოსტზე. ხონი, მისი რაიონი, იმერეთის სავა კუთხეები, შორეული ლეჩხუმი და სამეგრელო—აი მისი საწმუშაო რაიონი. ყოველ კრიტიკულ მომენტში ქუთაისის ცნობილი ექიმები თოფურია, ხეჩინოვი და სხვები. პოლიტიკაზე მამართანდენ ხოლმე. იშვიათად თ.თქოს არასოდეს შემეცდარა დიაცნობის დასწამი, რაიც ასე იშვიათია ჩვენსა და ძველს დროში. ხელდიან წიგნი არ ვაუ-

გდია, მეცნიერების უკანასკნელი სიტყვა იყო და უფრო არასოდეს დანტერესებულა: ღარიბებს არაფერს ართმევდა, უღარიბისს თავის დიდი რუქმისათვის ნაშოვნ თანხიდან წამლის ფულს აძლევდა. სახლა არ შეუძინა და კარი. ბევრი ვალი ემართა. არაჩვეულებრივი კაცი იყო ყველას უყვარდა. ყველა პატივს სცემდა. ბავშვაც იცოდა მისი სახელი. ხონის სოსტატო სემინარიის მედიკოსის მასწავლებელი იყო. სემინარიულეებში რვე-ლიციონურ სულის აღზრდაში საქმოდ დიდი როლი მიუძღვის. მანვე დაარსა ხონში დრამატული წრე. აკაცი წერეთელმა ჯერ კიდევ 1901 წელს, "ივერია"-ში მთელი ფელეტონი დასწერა ამ იშვიათი ენციკლოპედიურ პიროვნების შესახებ. იყო სოფლად და სოფელს არგო. გარდაიცვალა 6 ივლისს. მისი გარდაცვალების მეორე დღეს მოვიდა ხონში დასავლეთ საქართველოს ექიმთა და ბუნებისმეტყველთა საზოგადოების დადგენილება, რომ პოლიტიკაზე ივანეს ძე ჩიქვიშვილს ორმოცი წლის ფრიალ ნაყოფიერი მუშაობისთვის ბრწყინვალე ოთხილმე, დღესასწაული უნდა გადაიხადო. უღმრთელია ცხოვრება. ოთხილმე დასაფლავებდა შეიცვალა. ზღვა ხალხი დაესწრა მის უკანასკნელად გამოზოხვების დღეს. სიტყვები სთქვენ: ხონის აღმსკობის სახელით ანხ. გიორგი ბახტაძემ (ამღმსკობის დადგენილებით უღარიბესისთვის ჩიქვიშვილის სახლობის ერთი უფსოს საწოლი დაარსდა სავე დმოყვოში), დასავლეთ საქართველოს ექიმთა და ბუნებისმეტყველთა სახელით სიტყვა სთქვა ექიმმა დოპობერძემ, ხენის ექითა და ვაღველით ექ. მათე ბახტაძემ. დასაფლავეს კულსითა ვალე წში. (სუგობდა ბაღში).

სტიროდა ხალხი, როგორც შვილი იტირებს მამაზე მამას. დიკარგა ერთი საუკეთესო ექიმი საქართველოს მშაბაბით. დაობდა მხარე..

ვ. ძიძიგური.

ჩემი თავგადასავალი

(იხ. ა. დ. ც. № 18 (20))

მამა ჩემი, როგორც ზემოთა ცსთქვი, კალიგრაფი იყო, ქვაზე, ხეზე მშენიერად გამოჰყავდა ასოები, რისთვისაც ჰქონდა საკუთოლები. მან დასტოვა მქადა ქვაზე ამოჭრილი თვისი ეპიტაფია:

"უფუაო, აღმოვიყენე მას მთას წმინდასა, სადაც ვალობენ ანგელონი შენს დიდებასა".

მოიბისენთ იმ ცხოვრებაში მღვდელი ზაქარია მგალობლიშვილი.

ეს ზედწარწერილი ქვა ელო მამი-ჩემის საფლავს ელისი ეკლესიაში. 1921 წ., საქმისა გამო, ვიყავი ჩემს სავაზნილო სოფელს დიბაში; ქვა მამიჩემის საფლავზე აღარ აღმოჩნდა, ვილასა დაუმტკრეგია, ერთი ნაბეტი ვიპოვე რამდენიმე ასოთი. ქვა პატარა იყო. მე მინდოდა წამომელო და გადამეცა ჩენი მუზეუმისათვის, როგორც ნიშნუში ქართული კალიგრაფიის.

რამდენადაც მამა ჩემი სასტიკი, მავარი, მუშუპოვარი და პირდაპირი ხსიათისა იყო, იმდენად დედა ჩემი მარიამი იყო ლმობიერი, გულჩვილი. იგი იყო შვილი გორის-ჯვრის (ქ. გორთან ახლოს) წმინდა გიორგის ეკლესიის მღვდლის ანდრია ბიბილურისა, დედობა ხანანაშვილისა, დისწული პრატესორი აღ. ხანანაშვილის მამისა.

საქართველოს
საბჭოთაო
საბჭოთაო
საბჭოთაო

დღეა იყო კარგად მკონენ საეკლესიო წიგნებისა და საღმრთო წერილისა, მხენ მეოჯახე.

პაპა ჩემი სვიონი, როგორც შესავალში ვსთქვი, აღიზარდა მსხეთაში, სახით იყო წარმოსადგეი, ბრკე, ბადრის სახსა, დიდებული მკითხველი და მაგარობლი. პაპა ჩენ მხოლოდ ერთი შეილი ჰყოლია — პაპა ჩემი ზაქარია, დღეა მისი მშობიარობაზე გადაცელოდა და სვიონიან სიყვდილამდე დარჩა მთავარდაკვანდა. მამა ჩემი თვით გაწერთან საეკლესიო კითხვა-გალთბაში; აღზარდა მენდათინდ დარბელი გლეხის შეილი გიორგი უგრეხელიძე, რომელსაც მეტ სახელად „კამეკას“ ეძახებენ და რომელზედაც მე ჩემი „წარსულ-და“ ში მოთხრობილი მაქვს. პაპა ჩემი წიგნავზე სახარებას ზეპირად კითხულობდა, კითხულობდა მკათიოდ. სასამონო კილოზე, სასოფელში მაკოყანდა მსმენელი მისი აღზოლი უგრეხელიძეც მკათო მკითხველი იყო, აუქარებელი, მსმენელს ერთი სიტყუაც არ ვ მოეპარეოდა შეუწყნებლად. ისეც სამიქიქლოს ზეპირად კითხულობდა: უფრო საფირიელებმა: დიდ შაბათს ოქცესიტს საწინა წარწეცეყოოს ზეპირად კითხულობდა, მალოდ წიგნი კი იდო წინ და-კაცილი, ამისთანებზე იხარჯებოდა მათი ნიჭი და ენერგია!

როცა დირიას კუმბისა ძლიტის ეკლესიაში, — მიძინების გლეჯის ჩენ სოფელში კუმბისა უწოდებდნენ, მეორე გლეჯელი იყო მწიგნეო, სა ნი: პაპა ჩემი, მამა ჩემი და გიორგი უკრებულ ძე გალობდნენ, საყდარში ხალხის ტევა არ იყო ზოდმე. უკეთეს ვერას მოისუნდა ადამიანის ყური. ამიტორც იყო, რომ ჩემი ხალხი მოყვარული სიმღერა გალობისა, ზლომად და ბეჯელოდ დაიარეოდა საყდარში. როცა ასეთი გალობა და მკათიო კითხვა შეწყდა ჩვენს ეკლესიაში გარუსე ული მღვდელმთავრის წყალობით, ხალხი საარწმუნოებით ვაუწყავდა.

მე მახსოვს, ჩემი სოფელი გლეხებიც გალობდნენ ხოლმე ეკლესიაში მამა ჩემთან ერთად, მაგ. გაბრიელ მაქარაშვილი და სხვები.

ს. მკალობლიშვილი.

შეტდომის განწორება: № 13 ში სათ ური ასე უნდა იყოს: „ჩემი თავგადავალი“ და არა „ჩემნი...“ მე 4 გვ. „იმერეთში სოფ. ფარგია“, უნდა იყოს: „სოფ. ვაძია“.

როგორ დამოკარგავ ნინოშვილი?

1924 წ. 7 იანის, საღმრთო, ცოთიდან მომავალ მატარებელს, ახალდაცელებიც მცვერთიდან და სამტრედიამდე, სადაც ტელისიდან მომავალ დილის მატარებელს უნდა ჩამოეგელო, მოუთმენვად მოველოდით. მატარებელმა დივიგინა და ჩვენ მოთმინება გვეკარგებოდა.. ბოლოს მატარებლის კვიორც მოგვესმა, ყველა მხალხის შეფუქებით. მა იარეუიო გარედა ფანჯარაში გამოყოფილი თავიდან ვიკანი „კვალს“, „ჯიჯილი“ ს, იიერია“ ს რედაქციების წარმომადეგლები და სხვა ნაცნობნი. იყენენ ქალეიცი, ყოელანი შეევით ამათ ვგონში. დაიბრა მატარებელი. ჩენ ისე ვავერთით ლაპარაკში და ჯუშითის სადგურზე ისე ჩიქულოყავით, რომ ერთი სადგურიც არ გვევინა ვავილი.

ჯუშით ს სადგურზე კარგათ ბლომით მოყვარა ხალხს თავი. აპოფარჩით 42 ახალავახდა — ქალები და ყმაწვილე

ბი. ოროლთ თითო გვირგვინი (21 ც.) მივეციქა და წინ გაუშვით, უკან კა ჩვენ, დიდები გავყვით.

ენატეს ბინანდის ნახეარი ჩხა ჩემად ვავიარეო. სირჟე დარაღვი ვარდენ ყითინდა.

ვარდენმა გურულ მამაპაპურ ჩვეულებისამებრ დაიწყო ხმა-მალა ტირილი: — ჩვენ ენატეს ამდენი აზნანაგები და გვირგვინები ვარდენის „მოზოგ“ შევიქვით, ვარდენი ვე ერთად ერთი მონათესავე და „კირისუფალი“.

ვარდენის ტირილზე ზოგს „კრულემა მორეო, ზოგმა სიცილი და ხუმრობა დაიწყო. უკო სტუპრებმა პირველ-დანხვ გურულების ძკელი ზნე-ჩვეულება მიცალე-ბულზე..

მივედით, ძვირავსი ცხედარი ავსწრეთ და საუფდამო ბ ნინე-წაგ სენენთ. ელუსისათან ენა-ეს ბიძას და მღვდელს „ვ კრობის ღოოს“ ცოტა უსამოყენება მოყოფდათ, მაკარამ საქე მალე „მორიგებით“ გთავადა.

სამარეზე სიტყუები წარმოსთქვის: ს. ჯობაძემ, ი. რამიშვილმა, ვლ. დარჩიაშვილმა (ფრცელი საპროკარამო) და სხვ.

დაქრძალვის შემდეგ სახლსაკენ ვავემართეთ. საღმრთო იყო გამართული. გზაში ვახტ ბგ გზრიულმა ხელი მკლავში ამაყარა და ნელ-ნელა სხვა მიმართულებით წამიგუნა. მან საშინელი სინალელი გამოსთქვი: ენა-ტხე..

— „შატონო, სად ვიყვით ჩვენ, რომ ასეთი დიდი ნიჭიერი კაცი, ასე უფროოდ გამოგვიცალა ხელიდან და ვერ შევსვევით.“

სახარების სიყვიბი: „ნათელი შევიდა ზნელსა შინა და ზნულმა იგი ვერ იცნა“ — ნამდვილ ჩვეუება ზეგამოქრილია“ და სხვ.

ამის შემდეგ ვამ მემშვიდობა და წავიდა. — საღმრთო არას გზით არ დარჩა სირცხვილით.. დანაშულობა, რომელიც მთელი საქართველოს მიგვიძოდა ენატეს უფარეო დაკრავაში, მარტოდ თავის თავზე იგაძნო, ამით თავი დაისაჯა და საზოგადოებას გასცილდა გულდაწყვეტილი..

აქვე ს კროდ მიმანადა მოვიხსნიო ერთი მეტად სამწუხარო დასდევრობა, თუ გულკოლიბა: მუშეი ავან, რომლისკოცა ენატე თავმეწირული იყო, წარბო მადგენელი არ ყოფილა.

სადილი ვ ვაითავი. როგორც ყოველთვის ვიციტ ქარეულქმა, სუფაზე სიტყუებით ბეკო ომე ვავაყეთით..

ენატეს ნაწერებო უნდა გამოკეშულიყო დაქარაბებით და ხალხ სოგ ს ხელაყრ ღესაბენი. ამაზედაც ბეკო ვილაპარაკეთ და, ბოლოს, ვადაყვებტე, მე ვამოძეკა და განავტე დე:

— „შეკრბით მთელი ნაწერები, მოგვარება, კრიტიკული გაჩივი, რედაქცია თქვენ იკისრეთ და ერთ გავთ ვინაშა 2000 წიგნი 10 0 მანეთს ავადებ, ენატეს ბიძაშვილის ახლახნელათ, რომელიც ძალიან სწყუროდ ენატეს მეთეო.“

ა. წულოამე საუჯე ბსოი დიანახა: „მოუკმა აზნანაგებმა ამაოკეთი და ვავერცილოთ კიდელი.“

აზრი უკეთესი იყო და ყველანი დ თანხმდენ. ფიცის შემდეგ ყველი ბ ავდემით — ა, თქვენ გავშუროთ, საი დანაც მოგსწავლიათ

ერთმა ვ ნოსმა სთქვა: „სახელოვარ კაცს იცვილის შემდეგაც შექმდიან სარეკოლის მოტანა.“

ეს აზრი ეკ. ნინოშვილს სიკვილმაც გამაართა, განსაკუთრებით გურიაში.

ქართველი მწერლები

საქმან ქართველი

„საწყალი გრამა“ — გავიფიქრე მწარედ და...
 ნიშე წუთი დაფიქრებული დავცქეროდი ოპოლ სამარს...
 იწვა წყნარად უცხო მიწაში უცხო მკვლართ შორის...
 მისს სამშობლოს სიყვარულით აღზნებულს გულს
 სკამდა უცხო, არა-მშობელი მიწა.

ვილიც თანამ მამულეს, მისი სიკვდილით გულნატკინს, ჯვარზე ფანქრით მიყურა: „Спи, поэт, вечна цветущей Грузии!“

და მისაც ეძინა...
 ეძინა ზამთარ-ზაფხულ ვარდ-ყვავილებით შემკულ საქართველოს პოეტს არა სამშობლოში, არამედ შორს, შორს თავის სამშობლოდან, თოვლიან-ყინულიან მკაცრ ჩრდილოეთში.

ასეთი ბედი ეწვია სიკვდილის შემდეგ იმ პოეტს, რომელიც სიკოცხლეში თავის სამშობლოს, თავის საყვარელ ერს, მგზნებარე გულით უმღერდა მგზნებარე ლექსის და ხოტბას სახვდა მას.

ერთხანად პრესაში ლაპარაკი იყო გრიგოლ აბაშიძის ნეშტის სამშობლოში გადმოსვენება-დასაყლავების შესახებ, მაგრამ ამ ლაპარაკიდან არაფერი გამოვიდა.

დიდი ხანი გრიგოლის საფლავი აღარ მინახავს. მე ეხლა წააზრდევინილი მაქვს ასეთი სურათი: ჯვარი დაპალი, წარწერა გაშკარალი, საფლავი მიწასთან გასწორებული, დაკარგული... მაგრამ მისი პოენა ძლიერ ადვილია.

თუ ეს ასეა, თუ ჩემი წარმოდგენა მართალია; ქართველი ერი მოვალე იზუნის თავისი პოეტის ბედი და სამშობლოში გადოსვენება თუ არა, ადგილობრივ მაინც დაადგას ძეგლი, რათა მისი საფლავი უზრუნველი იყოს დაკარგვისაგან.

მუშა ნიკო ასლამაზიშვილი.

დავითაშვილი კვათხის საფლავი

(მოგონება)

1908 წ. პეტერბურგს (ლენინგრადს) ახალი ჩ.სული ვიყავ და იქაურ ქართველობას არ ეცნობდი.

ერთ უქმე დღეს, ქუჩაში ხერკლის დროს, შემხვდა ერთი ნაცნობი ასოთა-ბწყობი მთხელი გერმანელი.

— იცით, რომ ვოლკოვოს სასაფლაოზე ქართველი პოეტი დასაფლავებული? — ჰკითხა მან.

— ქართველი პოეტი? რა გვარია? — შევიკითხე მე და გვრათერი გამეგო, თუ რომელი ქართველი პოეტი უნდა ყოფილიყო.

— გვარი არ მახსოვს, — მითხრა გერმანელებმა და ეცადა მოეგონა, მაგრამ ვერ გაიხსენა.

მე ვთხოვე წამომეკოლოდა ვოლკოვოს სასაფლაოზე და ეჩვენებინა ის ადგილი, სადაც პოეტის საფლავი იყო, რაზ დაცვას ვისა მოელოებოდა დამეთანხმა.

ნახევარ საათში ჩვენ უკვე სასაფლაოზე ვყავით. ეხლა კი გავფიქრე, ვინც იყო.

ცნობილი მწერლის მიხ ილიოვსკის მდიდარი ძეგლით შემკულ საფლავის გვერდზე იყო დაობი საფლავი, რომელზედაც აღმართულ უძრავო ხის ჯვარზე ეწერა: „ქართველი პოეტი გრიგოლ აბაშიძე“.

ახალი საგუსნიკო პიესები

— პეტრე მირიანიშვილმა დასწერა ოობრეტო „ნ სტ ნ და ტარიელ“, „ვეფხისტყაოსანის“ პოეზის მიხედვით და რუსთველის ლექსით. ოპერა შეიცავს 4 მოქმ. 7 სურათს და პროლოგს. მუსიკა ლეო ფალოსვილის მიწინებულაა სამუსიკო რეცეზიით და იპოლიტოვიჩეანოვისგან. ოპერას სდგამს გამოცდილი რეჟისორი ალ. წუწუნავა. დაიდგმება სახელმწიფო ოპერის სცენაზე, კერძო თ ოსნობით.

მანვე დასწერა: „ისინი კარაივ“, სამუსიკო პიესა, 5 სურათად. სიუჟეტად აღებულია მქ XII ტე საუკ., ტფილისში ახლად გაიმეგრეულ თამარ ქალწულის წინააღმდეგ რევოლუციონური გამოსვლა ყუთლუ არსლან, მეჭურჭლეთ უხუცესისა. ხ ენებული ყუთლუ-არსლან იყო ნაყუ ჩაღარი და პატე დიდების მოყვარეობით ჯარითურ მიეზოლიდ გვარისშვილებს, რომელნიც მოითხოვდნენ ყველა დაწინაურებულ უფკ რტომო მუშაკთა განძევებას. მათ შორის იყენენ განსაკუთრებით აივ ლწუნებული ვეზირები: ყუბასა — და აფრიდონ, ჯერ კიდევ გიორგის (თამარის მათის) დროს დაწინაურებულნი, როგორც დ. მწანს. მბოხების ჩამქორენი. მათ გ. ნიძარხეს ისანში (ვლადარში), სადაც პოლიტიკური ცხოვრება დღუდა, კარვის დადგმა „საგოდების“ სახანბოს შორის, სადაც ყოველგვარი სახელმწიფო საქმე უნდა გაჩრჩიათ, გადაეწყვიტათ და დადგენილებანი თამარსათვის გაეგზავნათ ასარღულელად.

ამის მოთავე ყუთლუ-არსლანი შეპყრობილი იქნა მაგრამ ჯარი, რომელიც იცავდა მის ინტერესებს, სასახლეს გარს შემოერტყა და მოითხოვა ყუთლუ განთავისუფლება. საქმე აჯანყებულთა ზოგიერთ მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილებით დასრულდა. თამარმა გაუქვანება მათ მოციქულებით ორი საპატიო ქალი, დიპლომატიური მიწოდებლობით.

მათ განუტყუადეს ჯარს ახალი წესრიგის შემოღებ-

ბისა და გეზირების არჩევის შესახებ წარჩინებულთა წრიდან, რისი უფლებაც დარჩათ დიდგვარიანებს, ხოლო მათი დამტყვევება იყო მეფის ხელთ.

პიესა საინტერესოა იმდენად, რომდენადაც ის ამსახავია მაშინდელ დიდგვარიანთა რევოლუციონურ სულის მატარებლობისა.

დაწერილია მხატვრულად და ლამაზად გამოყენებულია ბევრი ტრადიციული მშენებნი ჩვენის ერის.

სდ რა პითღაზა? შინ რას აპითღაზა?

ძ. თელავის გუზათა კლუბი

კუთ საქციელს და ლაზღანდარობას ადგილი არ უნდა ჰქონდეს მუშათა კლუბში. მუშათა კლუბი მუშა მოსამსახურეთან დასველებლი საერთო ოჯახია, სადაც მიდის შრომისგან მოქანცული ადამიანი, რათა მიიღოს გონებრივი განვითარება თავის მოწინავე ანხანავებისაგან—გამართულ წარმოდებებით, ლექციებით, საუბრებით და სხვ. ენეთა ვასართობებში და კულტურშია უნა და იყოს შინაარსიანი, რომ იქ მიხვედრი სრული კმაყოფილებით და სიამოვნებით ბრუნდებოდეს სახლში, რომ მეორე დღეს დასვენებული ენერგიით შეუდგეს შრომის ნაყოფიერების ჰაპანის წყევას; სამუშაოდ ის ასე არის თელავის მუშათა კლუბში; აქ ერთი ხანა ფეხი მოუკიდნია უბრალო ლაზღანდარობას და კულტურადაც კვას, რასაც მალთანად ჩამოუშორებია პროფკავშირის წევრთა უმეტესობა. „რიგანი კაცი კლუბში არ შევა“-ო, გაიონებთ ხშირად. კლუბის გამგეობის თავმჯდომარე ვინმე მ. ხე-ძე, ყოველთვის მახარობის და ოხუნჯობის გუნებაზე და აი ეს იყო დღემდის ავან-ჩაიანი კულტურული მუშაობისა. ცნობისმოყვარეობით დავისწარ რამდენჯერმე მის მიერ გამართულ საღამოებზე და მართლაც აქ უბრალო ლაზღანდარობის მეტი ვერა ენახე რა.

1-ლ დეკემბერს მოხდა კლუბის საზოგადო კრება, ამ კრებაზე გამოვიდა ჩვენი ოხუნჯობის გმირი მ. ხე-ძე— მოხსენებით. მოხსენებაზე და ანგარიშზე არაფერს ვიტყვი, რადგან სანგარიშო არაფერი ჰქონდა, თუმცა ძალიან სციდილობდა აბლაკატური ხრიკებით უხეირო საქმის კარგათ მოწვევებას

როდესაც მას შეეკითხნენ ხალხი რატომ არ დდიოდა კლუბში ან წევრებთან რატომ არ ეწერებოდნენო, მან აქაც თავისი თავ წაღული საქციელით შეურაცყოფა

მაყენა საზოგადოებას: „თქვენ ისე ხომ არ გინდათ, როგორც ქალაქში ბაღები რომ დააქეთ, იქერენ და ნავთლში შეეკითხნენ: ასეთმა პასუხმა დიდი მღელვება გამოიწვია საზოგადოებაში, რის შემდეგაც თავმჯდომარემ ბოლოში მოახდევინა.

ყრილობამ, სადაც უმეტესობა პროფკავშირების წევრები იყვნენ, საკლუბო მუშაობა დააკისრა პროფკავშირებთან არსებულ კულტკომისიას.

მეთვალყურე.

ჩ ვ ე ნ ი ქ ი ნ ო

ვანო ხარაჯიშვილი—იავო—„მამის მკვლელი“

ს ა თ ე ა ტ რ ო მ ი მ ო ხ ი ლ ვ ა

ქართული დრამის. ამანავაგობი წითელარმიელთა თეატრში 6 დეკემბერს წარმოადგინა „გუმინდელინი“. ეს არის ე. წ. ზნე-ჩვეულების პიესა, სადაც უმთავრესია ტიპების და მათ ზნე-ჩვეულების ასახვა. შესრულება საუცხოოა. როლებში და მიზანხილვის ცოდნა, დისციპლინა და წესიერება სცენაზე, ნათლად მოწმობზე რეისორის და მსახიობების გულმოდგინე საქმიანობას.

გელოვანი შეუტარებელი იპერელი „თავაიდი“, მკვირცხლი, ცირუტო, მითომ მ ჰსაქმე, ჩხუბშიც და ლხინშიც პირველი. ანტა ქიქოძე, საუცხოო „ენიანა“, თავბრუდამხსნელი, ბერისი დამპირებელი და შემსრულებელი;

აღისა ქიქოძე მკრძნობიარე, დრამატიზმამდე აღმწვევი ვასთხოვარი ქალიშვილი დეკაი. ტასო აბაშიძე, სოფლის ფოფოლია, სოფლურ ქალაქურ მოდაზე გამოწყობილი, თავისებურად ამხიარულდება და აცხოველებდა სცენას და დარბაზს. ფრანსისპირელი (მაზრის უფროსი) ჩინებულად და ცოცხლად ჩაატარა თავისი პასუხსაგები გროლი. ბაღანჩივანე (მამასახლისი) ყველაფრით კარგი, ადრე შეუფერებელ გროის და ტანისამუსის. გომელაური ტემპერამენტით სავსე ახალგაზნა, დიდ იმედებს იძლეოდა. დანარჩენები ხელს უწყობდნენ საერთო თამაშს, გარდა „ხალხისა“, რომელსაც აკლდა მოძრაობა და სიცოცხლე.

ინგ.

პლენარის კლუბში კვირას 14 დეკემბერს კლ.

არს მუშ კართ დასის მიერ ა ლითანიშვილის რეგისტრობით დაიდგა მ მოქ. პიესა „სოღვა“, შ. გომართლის თარგმანით. ა. ლითანიშვილი ენერგიული შეხვია, ამ დადგმაშიც სჩანდა მისი ხელი. სცენის მუშეისათვის საჭირო ერთი მთავარიც: გაძღვოვა, ხალისი, ენერჯია. მასში კი ყუ. ლ. ეს არს. კარგი იქნება მიღებულ იქნას შემდეგი რამ: ყოველ ახალ დადგმას ჩამოეცალის მოძველებული სახე, ვარგებობა, და მიეცეს ახალხალი შტრიხები. ერთ მთავარ როლითაგან (მარია ანდრეევან) ჩინონი ასრულდება. თითქოს ეს როლი მი. თვისაა შექმნილი. ძლიერი განსხვავება იყო თვ. ლ. მიქე და სინდისით მიქენჯნავ პროკოპატროსი. ყოველი ხაზი მისი მოქმედების მსახიობის ფუნქციას სხეს გვაძლევდა. ს. რომანიშვილ-დაგებუძიას (ელენე კარპოვნა) ხედვად და სიხარულით იყვინო: მუდამ ხალისიანი, ცოცხალი, როლი დაძლიერი, ამ როლშიც თავისებური იყო. ა. ლითანიშვილი—(ქან-დარპი სტალინსკი) კარგად ჩატარა. მას ყოველთვის სდევს როლის შეგრძნობა, ყოველი მისი ხაზი ტემპირატი და პაგარი იყო. გ. ნინიძე (მხაილ სურდუე) ჩვეულებრივად კარგი შთაბეჭდილება დასტოვა. იგი როლში ყოველთვის ძლიერი. პავლიაშვილი—(სოკოლოვ) ჩვენი სახალხო სცენისათვის კარგი ძალია. მუდამ ეტყოდა როლის სწორი განსახიერების ცდა. გულმაიწყობა აიცილის, მეორე კი შეგეტყოს. დემეტრაშვილის მიერ (მეუბოვე) სწორი სახით იყო მოცემული. ალ. თოთაძე—(ივ. ჩებოტარი) კარგი იყო, მეტადვე მესამე მოქმედებაში. გრძობა სუსტობდა. ამაჲ ყოველთვის დიდი ყურადღება უნდა მიაქციოს ყოველმა მსახიობმა თუ სცენისმოყვარემ. მე მინდა მას ყოველთვის გაართლებულს ვაქცეოდე, ეს შეუძლიან. პავლაშვილი—(პეტრე ივანოვი) არის სიცოცხლე და ძარღვი, რომელიც საჭიროა სცენისათვის. საჭიროა, მან იმეზოს, იგი სახალხო სცენაზე კარგ ავგოს დაიჭოს. ოდნავ მაინც როლის გაშარებებს ერიდოს. დანარჩენნი, საერთო ანსამბლს ხელს უწყობდენ. ზოგიერთ სცენის მოყვარის საყურ. 1) რეჟისორის „შეკევითა“ უნდა შესრულდეს, სურნაზე კი არ გამოჩანდეს „შეკევითა“. „შეკევითა“ გავლა, მოზარუნება, სიცილი და სხვ. ძალზე ცუდ შთაბეჭდილება დასტოვდა. 2) საჭიროა მუდამ იმედით გამავრება, საჭიროა, მართალია, მე-ს დავაწვება, დავიწყა აუღებოროისცი (თუმცა მას ანგარიში ეწევა) მაგრამ როლის შეგრძნობა, როლის შეთეისება, როლში შეჭრა, როლში გამაგრება და გამართვა აუცილებელია.

ავლაბრის მუშათა კლუბში ძველ სცენის მოყვარეთა ქართულმა დასმა, სამი-ოთხი წარმოდგენის გამართვის შემდეგ წარმოდგენების მართვის თავი მინებან.

კლუბის დადგმა ახლა თვითონ იწყებს ხოლმე ცალკე-ცალკე ქართველ მსახიობებს და მართავს უფრო მწყობრ წარმოდგენებს. ამ ერთ თვეში დაიდგა: 1) „კინტო“ და 2) გ. აბაშიძის, ერ. ჩუბუნიშვილის, ვივიძის და სხ. მსახიობთა მონაწილეობით: „ხანუმა“. ამხალდებენ მილერის „ქაილაგს“.

ავლაბრეი.

ორთაქალის ტყავ ტრესტის მუშათა კლუბში 7 დეკემბერს ადგ. ქართულ დამატარებელ წრის მიერ, ვასი

პატარაიას რეგისტრობით და მონაწილეობით, წარმოდგენილი იქნა ლ. ანდრეევის „დღენი ჩვენი ცხოვრების“ მოკ. 4 მოქ. ე. კულუბაშვილმა სრულიად და მხატვრულად მოგვცა სიყვარულით და ღამიან იდილაღობით სავსე კოლოს ტანი. ე. შთაბრძნობა მიშას როლი შესრულა მშვენიერად. საზოგადოდ, უნდა ითქვას, რომ მას ნიჭი აქვს სასცენო ასპარეზზე მუშაობისა, მხოლოდ აქ უნდა აღვნიშნო მისი ერთი ნაკლი, რომელიც ჩვეულებრივ განხილვითა. ეს ისაა, რომ იგი უღალგაოაღავს, ყოველ სიტყვის თავ-მოლოში უმააგებს: „აჲ“, რაიც ხ. ნ. დახან ძლიერ ხელს უშლის პიესის შინაარსს. ვ პატარაია (გრძობა) როლში იყო შესრულა.

ონუფრეს როლში ილ. ასათიანი კარგი იყო, მხოლოდ ხანდახან მიმიკას აძლიერებდა და ს. ზეარს ვადალიოდა. მარო ასათიანისა (ოლია) წერეში ცალი არ ჰყავდა ბარბოკულ როლებში, ჰოლ. მარკაროვმა (ოლიას დედა) თავის მშვენიერ და ტრაპურ თამაშით დიდი ყურადღება დაიმსახურა საზოგადოებისა. არა უჭირდათ-რა აგრეთვე ვერა ჯორჯიაშვილს, ჩაჩანიძეს, გ. უფუნაშვილს, ს. აუშტრესს, ს. ბაიდაშვილს, ა. ჩხაბსაშვილს და სხ. გრძობა, ტანსაცმელები და რეკვიზიტი კარგა იყო, ხოლო დეკორაციები სრულიად შეუფერებელი. ანტრაქტების დროს უკარავდა ევრაიული მოსიკა, ვ. დ. სულხანიშვილის ლოტკობობით. წარმოდგენა მ კარგი შთაბეჭდილება დასტოვა საზოგადოებაზე, რომელსაც უნდა დასაამოვნებინო დაიშალა პირველ საათზე.

სურენ ავჩიანი.

დალა სუხიშვილის სახელობის კლუბში ილია სუხიშვილმა (ჯერ 16—17 წ. ახალგაზრდაა), მოცეკვავითა გუნდით კონცერტი გამართა. იგი 2 წ. სწავლობდა საცეკვაო სტუდიის. სტუდიის დამთავრებისთანავე კონცერტის მართვა დაიწყო კლუბებში და თავიც ისახელა. კარგი ცეკვისთვის მიღებული აქვს მრავალი საჩუქარი (პარიზი).

ცეკვის დაწყებამდე ერთმა ახალგაზრდამ დამსწრეთ ვაცანო ილიას საცეკვაო საქმიანობა. პირველი: ბალეტური ლეკური შესარტულეს ქალებმა რ. მინდიაშვილმა, სავანელიძემ, ნახაიძემ; გუჯუბა: ილ. სუხიშვილმა, მისსურაძემ, პატიცანიცმა. ილია სუხიშვილმა უნარი და ვერძობა გამოიჩინა საუკეთესო შესარტულეს „ნათესკა“ კ. მათელოაშვილმა და ვერა ყუფარაძემ.

მეორე განყოფილების რომაული ცეკვა „ში ფარიკაორით მთავარსარდლის როლს ასრულებდა ილია სუხიშვილი, მეომარნი—მისი თოდა, პატიცანიც სამივემ მხატვრული სურათი მოგვცა. ვერა ყუფარაძემ მშვენიერად შესარტულა „ადრბეჯეჯანი“. დიდი შთაბეჭდილება დასტოვა ანატასია სუხიშვილმა „ოსტრი ცეკვის“ შესრულებით.

ბ. ლოს ილია სუხიშვილმა შესარტულა ხანჯლებით „შამილია“ ლოცების ფიგურით და „შამილია“ უხანჯლოთ.

დასასრულ დარბაზში გაიმართა ევროპიული და ჩვენებური ცეკვა, მაგრამ ზოგიერთა უხანსი პირის წყალობით ამ ნაწილმა კარგად ვერ ჩაიარა.

ა. კონიაშვილი.

საქართველოს
საზოგადოებრივი
საბჭოთაო რევოლუციური
საბჭოთაო კულტურის
საზოგადოებრივი
საბჭოთაო რევოლუციური
საბჭოთაო კულტურის

ქუთაისის რკინის გზ. მოუთა კლუბი „ხელოვნებაში“, კვირას, 30 ნოემბერს, წარმოდგენილ იქნა პირველად, მუჟი იდის რეჟისორობით, „ჯალათი“ 5 მოქ. ს. რემინის მოთხრობიდან, კ. თავბერძინა მიერ გადმოკეთებული.

შ ნაირსი პიესის აღმდგენი გუროს ცხოვრებიდან 1914-17 წლ. რმერიალი ტურ ომის დროს. პიესაში გატარებულია: ომის შეუბრ ლებლობ, მეფის ქვეშ ვადომ გენერლების, ოფიცრებისა და სხვა მიხეულთა სისატყვეუნებობა, რომელთა წყალობით არა ერთი და ორი ახალგაზრდა შეეწირა მსხვერპლად მეფის სამსახურს... პიესაში დახასიათებულია, თითოეული ჯარის კაცის განცედა, მათი ზალი მეის რეჟისის მიმართ. თ. ვ. ბერძინ, ეტყუბა, ღრპით ჩააწვდობია მოთხრობის მნიშვნელოვან შინაარსს; ვადომჟ თეჟულია მოხდენილად.

ამ საღიშის განსაკუთრებულ ყურადღებას იპყრობდნენ თავისი რხდენილი თამაშობით:

კ. დლონდგი, მ. ხომასტრიძე, თ. რამიშვილი, კ. თავბერძინი (თათი ავტორი), სახელაშვილი.

პიესამ თავისი შინაარსით იშვიათი შთაბეჭდილება დატოვა. სასურველია ეს პიესა პროვინციის მუ ათათე ტრებს მოეფუნებოდეს.

ლა-ლი.

სასევა ეს კლუბი ქალაქის სახალხო განათლების განყოფილების გამგებლობაშია. საჭიროა ნივთიერი დახმარება, რადგანაც კლუბი მოწყობილობით ღარიბია. საზ ლი.

ახალციხეში შესდგა დამატითული წრი, რომელიც ყველ შაბათს ძველ-ქალაქში წარმოდგენებს მართავს.

გორში ანგამად მუშაობს ორი დასი: ერთი სახეხელო ლევიონში—თეგარ ლენჯოს სახელობის კლუბში აღჯაველის რეჟირობა ხელმძღვანელობით, მეორე—მუშათა კლუბში დ. აბდუშელიშვილის ხელმძღვანელობით. ორივე თეატრში ყოველ შაბათ-კვირობით იმართება წარმოდგენები. მუშათა კლუბი ახალი დიკორაციებით ყარად არის მწყობრილი. ორივე დასში შედის ადგილობრივი ძალი. უფრო მეტი ხალხი მუშათა კლუბს ეტანება.

ლა.

ქ. ახალციხის ძველ ნაწილში (რაბათში) ქართულ სკოლის შენაარსში რაათის დირექტორ დასის მიერ წარმოდგენილ იქნა „საბ დღუო დებირტი“, ვოდ 1 მოქ. და „საცულ“ ერთი საათით. ქლ. კულანამ ამ საუკეთესოდ შეასრულა ლიდისა როლი იგი ჯერ სრული და ახალგაზრდა ფესურვებთ წინესვას.

ლახათიანია ვალადის (გიმ-აზილის) როლში სოსო თარხნიშვილი. გამოთქმაში მოიკოვლებს: საჭიროა ამ ნაქლის აქილეა. კარა იყო შეპროს როლშიც („საცულ ერთი საათით“) მოხდენით შე სრულეს: დავის როლი ი ხეხეაშვილმა, ლიხასი-ქლ ზეაინ ძმ. პირფილესი (იბერიელი) — მანველ შვილი, ქ. თათენაშვილია—სიკო, ჯგირძე—ნიკოლოზი.

ოციისობობდა მიწელი, მოკარნახე—მესხი.

პავ. გურგენიძე.

წვრილი ახგევი

დრამატურგია.

ახალი პიესა „უკვადევა“ დასწერა ირ ლეჟაშვილმა. პიესაში საკაცობრიო სულის იფეთება გამოხატული. შეიცავს 4 მოქ. უკვე მოწონებულია. დაიდგმის ქუთაისის სც ნახე და ტფ. ქართული დრ მას აზნ-ბის მიერ საოპერო თეატრში.

მ ქილარჯიშვილმა ვადიშთარგმნა სკრიბის პიესა „ქლთა ბრძოლა“, კომ. 3 მოქ.

მნიშვნელობა.

რეჟ კალაძის რედაქტობობით იბეჭევა და ხლო მომავალში გამოვა „ქართული ლიტერატურული ქრისტიანობა“, ამ წავლბელა აგგუფის—ხურობის და სხ. მოწილობით. გამოცემა სახელგამისა.

ახალი წიგნები ნივით: 1) არ. ჯავახიშვილი — თხზულებანი, რჩილ შიაც დაბეჭდულია მოთხრობები აკრთილი ფურკლები და პიესები: „ქანდაკება“, „დნეგული კოშკი“ და „გაწვეტილი სიმი“—230 გვ. 2) გ. 50 კ. 2) ნ. ზომთეთლილი ლექსები 1917-18 წ. 190 გვ. 1 მან, 3) გლაქტიონ ტაბიძე—ჯგონ რიდი“, 32 გვ. 1 მან.

სოფ. ახალ-სოფელში (ძიელი გავიზა) შემდგარია დამატითული წრი. ჰყ ეს გაგებობა. თავმჯდომარეობს ამვედ სოფ სკოლის გამგე ამხ თელია გ მეგობის წევრები: ოფლის აღმასკომის თავმჯდომარე დო. კაბაშვილი და ეტიმ-ს თანაშემწე ვასო ბარტონაშვილი, რომ ლიც ხელმძღვანელობს სეენის მ-ყვე რეთა წიგნ. წრიში მონაწილეობენ: მართ ფხოველ-შვილი-ლომბიძისა, ელგებ ჩიკაიძე, ანნა ჯავახიშვილი, ელენე ჩიკაიძე-თავბერძინის, სოფო გურგენიძე, იოსებ დიტრაშვილი, ბატონოფრიშვილი, გერვასი თავბერძინი, არჩილ ზარდუაშვილი და სხ ამ უკნასკნელ თვეში დაიდვა: „ფული და ხარისხი“, „სულს მამა“, „ჯგერ დიხობა—მერე იქორწილეს“, „ქეთისა მქრს“. ხალხი დიდო სიმოვნებით ესწრობოდა. ბოლო დროს სიცივის გამო შესწყდა. სათე: ტრო დარბაზი არა თბება. საჭიროა ყურადღება მიექცეს, რომ სახალხო სახლ-ც განათდეს ელექტრონით, როგორც სხვა დაწესებულებანი, თორემ უსინათლობით წარმოდგენების დადება ძნელდება.

ნინო-ხატო.

სახურთალოს ტროც კის სახელობის სახალხო სახლში ადგილობრივი მკვდრთავან (ტმთავრესა მუშა ხელოსანთავა ნ) შედგარია დამატითული წრი, ივანე ბუილიაშვილის ხელმძღვანელობით. სკოლნი დაიწყო 19 ოქტომ. გ. ერისთავის „ძენი“—თ და ერთაშინაშვილის „რეკოლოუციონერი“—თ. წარმოდგენები იმართება ყოველკვირა. მთავარი მონაწილენი—ნ. ზუბანიძე, ნ. ჩიქოვანი, ელ. მაქაბაიანი, ლ. მელქონიანი, ფ. გვალა, თ. წინი: ნ. ჯალალაშვილი, ც. მღობინიძე, ვ. ჩარჩინი და სხ. მოკარნახე გ. გი რგობნი. დრგამოშვებთ იწვევთ მასობით, მოწყვეთლიავან იქ მონაწილეობა მიიღოს: ქეთო ანდრონიკაშვილი, ნიკო გოციანიძე, ელ. ჩერქიზიშვილი, ანკარა, ფ. ფონისბარიანი, გვგ შვილია, ვადოშვილია და სხვ. თვეში ორჯერ იმართება პოულიარული უფასო ლექციები. დარბაზში 200-მდე ეტყეა. თითქმის ყოველთვის

მიმჭრალის საბავშვო ნაწერების კრებული გამოვიდა. ონოფრეს ქორწინება, კომ. 1 მოქ. კოლა გულია-შვილისა გამოვიდა.

ქ ი ნ ო

ახალი კინო-თეატრი „აისი“. ამ დღებში ტფილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის პირველ დარბაზში (გრინობილვის ქ.), გაიხსნება ახალი კინო: „აისი“, რომელსაც ხელმძღვანელობს ახალგაზრდა მუსიკოსთა საზოგადოება. წინასწარი სამზადისი უკვე დასრულებულია. შექმნილია კინო-აპარატი და საუკეთესო სურათები. შეუდგენ კონსერვატორიის დარბაზის კეთილმოწყობას. კინოში დაუწყავს ახ. მუს. საზოგადოების ორკესტრი, შემადგარი 15 კაცისაგან.

სხვადასხვა

ეგ. ნინოშვილის თხზულებათა ახალი დასურათებული გამოცემის პირველი ტომი ამ დღებში გამოვა. დართული აქვს საგანგებო ლექსიკონი. გამოცემა სახელგამისა. მეორე ტომიც მალე გამოიქვამს.

სახელგამი შეუდგა ალ. წულუკიძის ნაწერების გამოცემის საქმეს. მისალის შეკრება-შერჩევა მინდობილი აქვს რაე კალაძეს.

მისაბაძი მაგალით: გ. ი. ჩხუბინიანიშვილმა შურ. „თეატრი და ცხოვრება“ თავისი ხარჯით გაუწერა სოფლებს: 1) გულუგუთს—განო კოლეჯიშვილის სახელზე, 2) იყალთოს—სამკითხველოსთვის აღმასკის სახელზე, 3) რუისპირს სამკითხველოსთვის და 4) თელავის სამკითხველს.

ქალთა ლიტერატურული ჯგუფი. დაარსდა შურ. თეატრი და ცხოვრება“-ს რედაქციასთან, რომლის მი-

ზანია სალიტერატურო საკითხების გარკვევა, უცხოეთისა და სამშობლოს მწიგნობრობის შესწავლა.

რედაქციისაგან, ამით ვაცხადებთ, რომ № მე-19 (22) იუმორისტულ განყოფილებაში დაბეჭდილი ვასართობი ნიორის ხელმოწერით, თქმეცა სახუმარო შინაარსისა, გაშვებულია კოლეჯის განუხილავად. მსგავს შემთხვევას მომავალში ადვილი აღარ ექნება.

ვანო სარაჯიშვილის გარდაცვალების გამო მძვირდეთ სამკოლეჯიარო წერილები, რომლებიც დაგვიანების მიზეზით ვერ დაბეჭდებოდა.

შეცდომის გახსნაგება. წინა № ში იუმორისტულ განყ. ვასართობს შეცდომით აწერია ნიორი.

ქართველ ახალგაზრდა ხელოვნათა საღამო-გამოფენა გაიმართება დღეს, კვირას 28 დეკემბერს, სახელმწიფო ქონსერვატორიის დარბაზში. მონაწილეობენ: პოეტები, მუსიკოსები-მომღერლები, მსახიობები, მხატვრები—მოქანდაკეები.

ქართული დრამის მსახიობთა ამხანაგობამ საოპერო თეატრში 24 დეკ. წარმოადგინა „სპარტაკი“. დაესწრო დღღალი საზოგადოება. მსახიობნი და რეჟისორნი მზურვალე ტამით დაჯილდოვდეს. დაწვრილებით შემდეგ.

ძუკუ ლილუას ყოფ. ხალხურ მომღერალთა გუნდმა კიწი გეგეჭკორისა და ირილე პაკეორიას თაოსნობით პღეხანოვის თეატრში (მსახილდეგშ) 23 დეკ. კონცერტი გამართა, ხალხი ბლომად დაესწრო და მზურვალედ შეეგება ხალხურ სიმღერებს. ვრცლად შემდეგ.

ხელმძღვანელი: კოლეჯია.
რედაქტორ-გამომცემელი: იოსებ იმედაშვილი.

ქართული კლუზი

სამშაბათს, 30 დეკემბერს, 1924 წელს გაიმართება სახალხო მუშა პოეტის

ე თ ი მ- ვ უ რ ჯ ი ს

სალამო-წარმოცდენა

ქართული დრამის მსახიობთაგან წარმოდგენილი იქნება

„ჯერ დიხოხნან ბერე იყოწინან“

კომ. 2 მოქმ. რ. ერისთავისა

II

მუსიკალურ-ლიტერატურული განყოფილება

მონაწილეობენ: მუშა-მაგონები, სახელ. ოპერის მომღერალი ლ. კახაძე, ბალეტის მოცეკვავე ალბერტი, ცნობილი ქიანურის დამკვრელი ალ. ოღანეშაშვილი, დუდუქუდ მომღერალნი ბაგრატა, გ. შულავერელი და ცნობილი მედუდუქენი: სერგო ვახტანგოვი და გ. ვგანოვი.

დასაწყისი 9 საათზე. საღამოს გამეგ დ. აღშობია.

ა. დ. ა ლ ე ქ ს ი ი

(ტრიმეჩვის ქ. № 10)

მეამოზა და ქალთა ავადმყოფობა

იღებს ავადმყოფებს საღამოობით 4—7 ს-მდე (სამშაბათის გარდა). 10—1

უტბტგრაჟია ევ. ჟჟანიასი

(რუსთველის პრ. № 8, „ზარია ვისტოკა“-ს რედაქციის გვერდით, ეზოში, მუშათა სასახლის პირდაპირ)

ასრულვას ყოველგვარ

საფოტოგრაფიო სამუქაოხ სუფთად,

ხელოვნურად,

სწრაფად.

8—5